

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
ORGAAN VOOR DE MEDEDELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART
UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

16^E JAARGANG

WOENSDAG 1 JULI 1931

No. 809

INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN.
Algemeen Secretaris: Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart.
ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN.

COMMISSIE VAN ADVIES:

Prof. Mr. D. van Blom; J. van Hasselt; Jhr. Mr. L. H. van Lennep; Mr. K. P. van der Mandele; Prof. Dr. N. J. Polak; Mr. Dr. L. F. H. Regout; Dr. E. van Welderen Baron Rengers; Prof. Mr. H. R. Ribbius; Jan Schilthuis; Mr. Q. J. Terpstra; Prof. Mr. F. de Vries.

Gedelegeerd lid: Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart.

Redacteur-Secretaris: H. M. H. A. van der Valk.

Secretariaat: Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam.

Telefoon Nr. 35000. Postrekening 8408.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 23,— per jaar. Losse nummers 50 cents. Leden en donateurs van het Instituut ontvangen het weekblad gratis.

De verdere publicaties van het Instituut uitgaande ontvangende de abonné's, leden en donateurs kosteloos, voor zover daaromtrent niet anders wordt beslist.

Advertenties f 0,50 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-Maatschappij, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage. Postchèque- en girorekening No. 145192.

30 JUNI 1931.

De naderende halfjaarswisseling heeft de geldmarkt niet uit haar toestand van apathie kunnen opwekken. Naar het zich laat aanzien, zal deze ultimo niet veel moeilijkheden met zich brengen. Geld bleef onveranderd ruim: call — voor zoover te plaatsen — $\frac{1}{2}$ pCt., privaat-disconto 1 pCt., prolongatie 1— $\frac{1}{4}$ pCt.

* * *

Op den weekstaat van De Nederlandsche Bank noteert de post binnenlandsche wissels ruim f 1 miljoen lager dan op den vorigen weekstaat. De belevingen daarentegen zijn toegenomen met bijna f 6 miljoen. De goudvoorraad is opnieuw eenigszins toegenomen, thans met bijna f 250.000. De voorraad zilveren munt nam met ruim f 2 miljoen af.

De post papier op het buitenland nam toe met f 50.000. De diverse rekeningen onder het actief namen af met ruim f 6 miljoen.

De rekening-courant-saldi, welke op den vorigen weekstaat in totaal meer dan f 100 miljoen bedroegen, zijn thans met ruim f 34 miljoen afgenomen en bedragen ruim f 67,5 miljoen.

De bankbiljetten in omloop namen toe met ruim f 37 miljoen. Het beschikbaar metaalsaldo vermindert met bijna f 4 miljoen. Het dekkingspercentage bedraagt 56 $\frac{1}{2}$.

* * *

Op de wisselmarkt hing nog steeds een onbehagelijke stemming. Dooreen genomen, veranderden de koersen slechts weinig. De Pondenkoers schommelde

de geheele week rond de 12.08 $\frac{7}{8}$. Dollars konden zich daarentegen van 2.4840 tot 2.4857 verbeteren. De Dollarkoers te Londen moet derhalve vaster geworden zijn; hij kwam dan ook van 4.8670 op 4.8640. Marken schommelden slechts weinig en zijn uiteindelijk slechts weinig veranderd: 58.98 $\frac{1}{2}$ (Ponden tegen Marken 20.49 $\frac{1}{2}$, Dollars tegen Marken 4.2135). Fransche Francs 9.72 $\frac{1}{2}$ —9.73 (Ponden tegen Francs 124.27 $\frac{1}{2}$). Belg's 34.58—34.61. Uitgesproken flauw waren de Zwitsersche Francs; zij kwamen van 48.19 op 48.06 $\frac{1}{2}$ (Ponden tegen Zwitsersche Francs 25.17 na 25.09). Peseta's sloten op 23.50, na de week op 24 begonnen te zijn. Canada was eerst sterk aangeboden; van 2.47 $\frac{1}{2}$ liep de koers tot onder de 2.47 terug, slot 2.48. Argentijnsche Pesos gezocht: 77.50—80.50. Milreis 18 $\frac{1}{2}$ —19 $\frac{1}{2}$. Uruguay Dollars: 1.45.

Op de termijnmarkt zijn de Marken op levering beter geworden; zij noteerden tenslotte op 1 maand ongeveer pari, op 3 maanden 6 punten disagio. Ponden 1- en 3-maands $\frac{3}{8}$ en 1 $\frac{3}{8}$ punt onder den kassaprijs; Dollars op deze termijnen 3 en 5 punten agio. Peseta's ca. 20 en 50 punten déport.

LONDEN, 29 JUNI 1931.

Ook gedurende de afgelopen week bleef geld gemakkelijk; men verwacht, dat het einde van het halfjaar niet het gebruikelijke groote totaal aan geleende bedragen van de Bank van Engeland zal te zien geven. In de eerste plaats heeft de markt verleden week tot na Donderdag gewacht met het opnemen van gelden van de Bank op het besluit van het bestuur der Bank ten opzichte van het disconto. De meer optimistische stemming, teweeggebracht door de veranderde houding van Washington tegenover de Europeesche economische toestanden en de belangrijke vermeerdering van de goudvoorraden van de Bank, waarbij binnenkort nog zullen komen de 5 miljoen door Australië ter voldoening van op 30 Juni vervallende wissels te remitteren, had namelijk weder aanleiding gegeven tot de verwachting van een verdere disconto-verlaging.

Men ziet nu echter in, dat de Bank hiertoe verleden week nog niet kon overgaan, daar de houding van Frankrijk ten opzichte van het voorstel van President Hoover nog niet was bepaald. Ook nu bestaat daarover nog geen volkomen klaarheid.

Disconto was niettemin zwak gestemd en kon nauwelijks op 2 à 2 $\frac{1}{16}$ pCt. gehandhaafd worden. De nieuwe schatkistpromessen werden Vrijdag l.l. even onder 2 pCt. toegewezen.

EEN SCHEMA VOOR EEN ECONOMISCHEN VOORLICHTINGSDIENST.

Toen wij in het nummer van E.-S. B. van 3 Juni 1931 een kritische beschouwing leverden over het Wetsontwerp van Minister Verschuur, betreffende de reorganisatie van den Voorlichtingsdienst, stelden wij een nadere beschouwing over de wijze, waarop naar ons gevoelen een Economische Voorlichtingsdienst moet worden ingericht, in uitzicht.

Nu zouden wij het ons zeer gemakkelijk kunnen maken door naar de voorstellen, die destijds de Commissie-Posthuma uitwerkte, te verwijzen. Evenwel er dient rekening mede te worden gehouden, dat de Regeering en ook de Bezuinigingscommissie-Pop nu eenmaal een buitenambtelijk instituut in den vorm van een stichting voor dit doel niet gewenscht achten. Vandaar, dat wij ons voorstellen thans eens een schets te geven van een ambtelijken voorlichtingsdienst, die, in tegenstelling met de door Minister Verschuur ontworpen, aan den eisch van snel en doortastend werken kan voldoen.

Voorop moet staan, dat deze dienst gelijkelijk ter beschikking van Regeering en belanghebbenden moet staan. Weliswaar botst men bij het construeeren van een dergelijk plan tegen de rivaliteit tusschen verschillende departementen, die zich aan gegroeide verhoudingen niet kunnen onttrekken, maar indien de Regeering een particuliere stichting niet wil aanvaarden, is zij verplicht bij het construeeren van het ambtelijk apparaat over departementale gevoeligheden heen te stappen. Want hierover zijn allen, die het belang van een beteren Voorlichtingsdienst inzien, en daartoe behoort ook Minister Verschuur, het eens, dat er een coördinatie moet plaatsvinden van de thans verspreid aangetroffen inlichtingbureaux.

Deze coördinatie is hoofdzaak, want al wat verder noodig is, n.l. het sneller verkrijgen van de belangrijkste gegevens uit het buitenland, het rubriceren van de verzamelde gegevens en het publiceren van wat voor Regeering en bedrijfsleven van belang is, volgt gemakkelijk zoodra de gansche organisatie maar in één hand is gelegd. Of het Departement, waar de teugels moeten tezamen komen, nu is het Ministerie van Buitenlandsche Zaken, het Ministerie van Arbeid, Handel en Nijverheid of het Ministerie van Binnenlandsche Zaken en Landbouw, is voor ons bijzaak.

Hoofdzaak is, dat er een keuze uit deze Departementen wordt gedaan en daarmee de arbeid van de andere Ministeries voor zoover hij wordt geconcentreerd een einde neemt. Men vergeet veel te veel, dat de verschillende Ministeries onderdeel zijn van één ondeelbaar Regeeringsapparaat en dat het een groot verschil maakt, of men te doen heeft met beleidskwesties, waarvoor het betrokken departementshoofd in vele gevallen alleen verantwoordelijk moet blijven, dan wel met administratieve werkzaamheden, die naar ons oordeel, op welk Departement ook verricht, ten behoeve van de gansche regeering moeten strekken. Wat doet het b.v. terzake, of het Centraal Bureau voor de Statistiek administratief onder het Ministerie van Binnenlandsche Zaken ressorteert? Een ieder zou het toch een absurditeit noemen, indien het Ministerie van Koloniën of dat van Waterstaat ook maar eenigszins werd bemoeilijkt in zijn verkeer met de ambtenaren van onzen centralen statistischen dienst. Precies eender moet het met den Economischen Voorlichtingsdienst gaan. Administratief zal hij onder één Minister moeten ressorteeren. Maar de bureaux moeten voor de ambtenaren van alle Departementen openstaan en de ambtenaren zullen hun diensten zoowel voor de verschillende Departementen als voor het publiek vrijelijk beschikbaar moeten stellen. Mochten bij de organisatie van den dienst moeilijkheden rijzen, mocht een bepaalde be-

INHOUD.

Blz.

EEN SCHEMA VOOR EEN ECONOMISCHEN VOORLICHTINGSDIENST door <i>Mr. A. N. Molenaar</i>	590
De economische toestand van Nederlandsch-Indië door <i>Mr. D. J. Hulshoff Pol</i>	592
De Indische middelen over Maart 1931.....	596
BUITENLANDSCHE MEDEWERKING:	
Het vraagstuk van de electriciteitsvoorziening in België door <i>Robert J. Lemoine</i>	597
AANTEKENINGEN:	
De conjunctuur in Duitschland.....	600
MAANDOIJFERS:	
Conjunctuurgegevens betreffende Duitschland	601
Overzicht van de Indische middelen.....	602
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.....	602-608
Geldkoersen. Bankstaten. Verkeerswezen.	
Wisselkoersen. Goederenhandel.	

windsman van gevoelen zijn, dat de onderwerpen, die, wat den beleidskant betreft, meer in het bijzonder aan zijn zorgen zijn toevertrouwd, worden verwaarloosd, dan is er toch altijd nog een Ministerraad, die al weer de geheele Regeering representeert, om daarin verandering te brengen. Wanneer dus de Regeering voor een doortastend en logisch handelen niet terugschrikt, behoeft het tot stand brengen van een Centraal Economischen Voorlichtingsdienst geen moeilijkheden mede te brengen.

Intusschen dient erkend, dat met het in het leven roepen van een dergelijken dienst aan een der Ministeries alle vragen, waarvoor men zich bij een verbetering van den toestand ziet gesteld, nog niet zijn opgelost. Wel is er reeds veel gewonnen. Wij hebben thans — in den ontwikkelden gedachtengang — tenminste één bureau in Nederland, dat het middelpunt van den Economischen Voorlichtingsdienst is. Dit wil niet zeggen, dat dit bureau nu ook zelf alle gegevens, die de Regeering en belanghebbenden op economisch gebied zouden kunnen vragen uit eigen archief moet verschaffen. Het is b.v. zonder meer duidelijk, dat statistische gegevens, evenals tot dusver, door het Centraal Bureau voor de Statistiek moeten worden verzameld. Komen nu niettemin bij den Economischen Voorlichtingsdienst verzoeken in betreffende het verstrekken van gegevens omtrent in- en uitvoer, dan is het eenvoudig een kwestie van doelmatige taakverdeling wie deze brieven beantwoordt, de Economische Voorlichtingsdienst of het Centraal Bureau voor de Statistiek.

Het zal wellicht aanbeveling verdienen, om na het tot stand komen van de begeerde organisatie openlijk bekend te maken, dat men voor bepaalde gegevens, b.v. die van statistischen aard, niet bij den Economischen Voorlichtingsdienst, maar bij het Centraal Bureau voor de Statistiek moet aankloppen. Komt dan toch nog bij den Economischen Voorlichtingsdienst een dergelijke vraag binnen, dan zal deze met eenvoudig „kantschrijven” doorgegeven kunnen worden aan het Centraal Bureau voor de Statistiek met tweeledig verzoek, n.l. den betrokkene te antwoorden en van het afdoen van de zaak kennis te geven aan den Economischen Voorlichtingsdienst.

Een soortgelijke gedragslijn zal moeten worden gevolgd, indien min of meer technische voorlichting op landbouwgebied wordt gevraagd. Stellen wij n.l. het geval, dat iemand gaarne nadere inlichtingen zou ontvangen omtrent een in Nederland voorkomend speciaal ras van koolzaad, waardoor de opbrengst per hectare zeer sterk is toegenomen. In dat geval is het natuurlijk uitgesloten, dat de Economische Voorlichtingsdienst voldoende deskundig zal zijn om aan het gedane verzoek te voldoen. De landbouw-consulenten zijn dan de aangewezen personen om de verlangde gegevens te verstrekken. Het is nu al weer een zaak van organisatie of de vragen moeten worden gericht tot den Economischen Voorlichtingsdienst dan wel

tot de landbouwconsulenten. Het kan m.i. zijn nut hebben ook deze inlichtingen steeds over den Economischen Voorlichtingsdienst te laten loopen, maar essentieel is dit niet.

Het gegeven voorbeeld kan uit den aard der zaak met andere worden vermeerderd. Wordt b.v. uit het buitenland belangstelling aan den dag gelegd voor bepaalde soorten Nederlandsche kippen, dan is alweer de pluimvee-consulent aangewezen om den Economischen Voorlichtingsdienst als centraal punt de noodige gegevens te verschaffen om den weetgragen buitenlander van dienst te zijn.

In betrekking tot onze overzeesche bezittingen zullen zich soortgelijke verhoudingen voordoen. Bijzondere soorten suikerriet trekken in de laatste jaren de aandacht en dientengevolge zullen zeker wel eens inlichtingen over geselecteerd plant- of zaadmateriaal aan een Regeeringsbureau worden gevraagd.

Welnu, het centrale punt van voorlichting zal de volledige documentatie over deze rietsoorten niet kunnen bijhouden, het zal moeten volstaan met precies te weten tot welk instituut of welke vereeniging (b.v. de B.E.N.I.S.O.) het zich zal moeten wenden om de noodige gegevens te verkrijgen.

Voor technische vragen, het Departement van Arbeid, Handel en Nijverheid betreffende; geldt hetzelfde. De Regeering, zelf voorlichting behoevende, zal b.v. voor een octrooi- of merkenkwestie wel zoo verstandig zijn, zich onmiddellijk met het Bureau voor den Industrieelen Eigendom in verbinding te stellen. Maar wenden particulieren zich tot den Economischen Voorlichtingsdienst om een inlichting betreffende dit gedeelte van onze wetgeving of de daarop gebaseerde rechtspraak, dan zal de Voorlichtingsdienst zich de benodigde gegevens op zoo min mogelijk ambtelijke wijze moeten verschaffen.

* * *

Met voordacht spraken wij het eerst over het gedeelte van de economische voorlichting, waarvoor een bijzondere specialiseering vereischt wordt en dat reeds tot het in het leven roepen van bepaalde diensten of afdelingen van Ministeries heeft geleid. Er blijft echter een breed terrein van algemeene economische voorlichting over, dat geheel en al op het nieuwe centrale punt moet worden gecentraliseerd. Hiertoe behooren o.a. de tarieven van invoer in de verschillende landen, de handelsverdragen, die voor de wijziging van de autonome invoerrechten van zoo groote beteekenis zijn, de bestaande in-, uit- en doorvoerverboden, bepaalde douanevoorschriften, waaraan bij invoer in een vreemd land moet worden voldaan, voorschriften omtrent het toelaten van vreemdelingen in de verschillende landen, statistiekrechten, consumptiebelastingen en vele andere soortgelijke bepalingen.

Hier is concentratie gebiedend noodzakelijk. De Voorlichtingsdienst zal ook moeten beschikken over een algemeen beeld van de economische structuur der verschillende landen, de daar gepubliceerde statistieken, de belastingwetgeving, eventuele kartelwetgeving, terwijl eveneens omtrent de sociale wetgeving in het buitenland behoorlijk materiaal moet worden verzameld.

Conditio sine qua non voor een goede organisatie is, dat elke informatie op economisch gebied op het bureau van den Economischen Voorlichtingsdienst kan behandeld worden. Zijn de gegevens niet uit eigen archief of eigen informatiebronnen te putten, dan moet zonder noemenswaardig tijdverlies de medewerking van een ter zake speciaal geoutilleerd bureau worden ingeroepen, opdat de betrokkene toch snel en goed worde bediend.

Kennisneming van het bovenstaande geeft nu vanzelf aan welke de verhouding moet zijn tusschen vereenigingen met een speciaal economisch doel en den Economischen Voorlichtingsdienst. Een Commissie voor den Zuid-Afrikaanschen Handel b.v. moet met den Economischen Voorlichtingsdienst in het aller-

nauwsten contact worden gebracht. Maar ervaring en haar contact met Zuid-Afrika moeten geheel ter beschikking van den ambtelijken voorlichtingsdienst worden gesteld, indien men daarom verzoekt. De administratieve grondslag voor het werk van Departement en Commissie—om bij dit voorbeeld te blijven—moet dezelfde zijn. Of de materiele gegevens bij den Economischen Voorlichtingsdienst dan wel bij de Commissie moeten beruilen is een zaak van nader overleg. Maar er zij eenheid en levend contact tusschen beide diensten, welke leiders toegankelijk moeten zijn voor suggesties, om bepaalde nieuwe gegevens voor den vervolge te gaan aanschaffen of de werkwijze te verbeteren. Wie de zaak zoo ziet zal begrijpen hoe onjuist het is om o.a. de Commissie voor den Zuid-Afrikaanschen Handel die thans in de onmiddellijke nabijheid van het Ministerie van Arbeid is gevestigd op verderen afstand daarvan te verplaatsen.

Zou de Regeering den dienst inrichten gelijk wij hier schetsen dan wordt het dubbel verzamelen van gegevens voorkomen en blijft niettemin het levend contact, dat de Commissie thans met het bedrijfsleven en de overzeesche belangen heeft, bestaan. Er is echter bereikt een innig contact en een voorkoming van dubbel werk.

Wat in betrekking tot de Commissie voor den Zuid-Afrikaanschen Handel is gezegd, geldt voor talrijke andere vereenigingen en mutatis mutandis ook voor de organisaties van industrieelen, landbouwers, voor de scheepvaart, enz. De documentatie op den centralen ambtelijken voorlichtingsdienst moet zóó volledig en zóó up to date zijn, dat de genoemde organisaties er niet het minste belang bij hebben, zelf een dergelijk archief aan te houden. Een vlotte samenwerking tusschen ambtelijk apparaat en vrije maatschappelijke vereenigingen moet er voorts toe leiden dat zonder eenige vertraging ook de eventueel nog bij de organisaties inkomende vragen om inlichtingen kunnen worden beantwoord. En aan den anderen kant zal het contact, dat de organisaties van belanghebbenden zelf met het buitenland hebben, van grooten invloed kunnen zijn op den arbeid van den Voorlichtingsdienst, indien deze goed is georganiseerd en de leiding open voor suggesties van buiten. Een nauwe samenwerking tusschen het gansche bedrijfsleven en den Economischen Voorlichtingsdienst zal het dubbele werk tot een minimum terugbrengen en de efficiency tot een zoo hoog mogelijk peil opvoeren.

Ook op dit gebied behoeft niet alles persé bij den Centralen Voorlichtingsdienst te worden gecentraliseerd. Een organisatie, die in Den Haag is gevestigd, staat er al weer gansch anders tegenover dan een, wier zetel in de provincie is gevestigd. Voor de Kamers van Koophandel geldt hetzelfde, niet alleen in dezen zin, dat zij een zeker minimum van gegevens ook zelf moeten aanhouden, maar vooral in dit opzicht, dat speciale gegevens, betrekking hebbende op een specifiek districtsbelang, in vele gevallen het best door de betrokken Kamer van Koophandel kan worden bijgehouden. Nemen wij b.v. de gemeentelijke belastingen, de tarieven van gemeentebedrijven en de havengelden. Waar kunnen deze beter dan bij de daarvoor meest aangewezen Kamer van Koophandel worden verzameld en op eerste aanvraag onovervuld ter beschikking van den Economischen Voorlichtingsdienst worden gesteld? Ongetwijfeld zal een behoorlijk onderzoek ook aan het licht brengen, dat voorlichting omtrent buitenlandsche havenpolitiek, omtrent vrachten, omtrent scheepsruimte, het beste bij de Kamers van Koophandel te Rotterdam en Amsterdam kan worden verstrekt. Maar richtsnoer bij een goed werkend voorlichtingsapparaat is alweer, dat in zoodanig geval de Economische Voorlichtingsdienst hetzelfde werk niet ook nog eens verricht. Voorts moet op dit gansche terrein een geest van vlotte samen-

werking en toegankelijkheid voor wederzijdsche waken de rest doen. Dit geldt zoowel bij de leiding van den Voorlichtingsdienst als bij die van de particuliere organen en semi-officieele lichamen.

Wij hebben voor het laatst de vraag bewaard hoe de Economische Voorlichtingsdienst op doeltreffende wijze aan zijn buitenlandsche inlichtingen komt. Onverbidde noodzaak is, dat onze diplomatieke en consulaire ambtenaren in geregeld en direct contact met den leider van den Economischen Voorlichtingsdienst staan. Vrees, dat deze leider de goede verstandhouding met andere landen zou kunnen verstoren door aan gezanten of consuls onhandige opdrachten te geven, behoeft niet te bestaan. Het spreekt vanzelf, dat diplomatieke stappen, om b.v. een discriminatie en betrekking tot de toepassing van de douane-wetgeving in het buitenland opgeheven te krijgen, uitsluitend van den Minister van Buitenlandsche Zaken moeten uitgaan. Maar waarom zou de leider van den Economischen Voorlichtingsdienst onzen vertegenwoordigers in het buitenland niet kunnen verzoeken op korten termijn alle gegevens te verstrekken, waaraan deze dienst behoefte heeft? En waarom zouden onze diplomatieke en consulaire ambtenaren niet op hun beurt alle wijzigingen in de buitenlandsche wetgeving, die van economisch belang zijn, direct aan den Voorlichtingsdienst in Den Haag kunnen adresseeren? Wanneer de Minister van Buitenlandsche Zaken, voor welk doel ook, behoefte gevoelt van deze gegevens gebruik te maken staat hem dit even vrij als elk ander Departementshoofd.

Maar, zal men ons tegemoet voeren, hoe moet er nu gehandeld worden, indien een onzer vertegenwoordigers in het buitenland de bouwstoffen voor den Voorlichtingsdienst op onvoldoende wijze verzamelt of toezendt? Ook hier lijkt ons de oplossing niet twijfelachtig en is ons bescheid: zoodra het er om gaat een diplomatieke of consulaire ambtenaar op zijn plichten te wijzen, moet zulks door den Minister van Buitenlandsche Zaken geschieden. Maar dit zal tot de uitzonderingen behooren, indien bij de organisatie van den nieuwen Economischen Voorlichtingsdienst vooraf zekerheid wordt verkregen, dat bij voldoende activiteit onze voorposten in het buitenland de vereischte gegevens kunnen verstrekken en weten wat van hen verlangd wordt. Ook kome vast te staan dat het Ministerie van Buitenlandsche Zaken in gevallen, dat de leider van den Economischen Voorlichtingsdienst over den gepresteerden arbeid niet tevreden is, er niet voor terugdeinst, onverwijd den betrokkene van 's Ministers gevoelen te doen blijken. Wanneer men zich maar meer en meer bewust wordt, dat wij niet hebben negen los van elkaar werkende Ministeries, maar een Regeering, die een eenheid is en wanneer den verschillende ambtenaren, voor zoover zij het niet zelf beseffen, maar wordt duidelijk gemaakt, dat zij schakel zijn in één groot administratief geheel, dan kunnen in de practijk de gevallen, waarvoor men het begrip „conflict” misschien zou mogen gebruiken, tot een minimum worden teruggebracht.

Nu weten wij wel, dat de vrees, dat een doortastend regeeringsbeleid in dezen moeilijk te verkrijgen is, juist voor de Commissie-Posthuma aanleiding is geweest, het te bereiken doel liever langs particulieren weg te bevorderen. En de moeite ziende, waarmede de Regeering in tal van problemen tot een snelle en doortastende beslissing komt of eigenlijk niet komt, doet ook ons wel vreezen, dat het langs den door ons uitgestippelden weg minder snel tot een eenheid zal komen dan langs de door de Commissie-Posthuma uitgestippelde banen. Maar indien de Regeering dien weg niet op wil en dus den Economischen Voorlichtingsdienst als ambtelijk apparaat wil zien gehandhaafd, dan moet zij heenstappen over haar vrees om te regeeren en zal zij over tal van schromelijk overdreven bezwaren in eigen boezem tegen het concentreren van den Voorlichtingsdienst op een der De-

partementen moeten heenstappen. Er zullen heel wat heilige huisjes moeten worden omgeworpen. Vermag het Kabinet den grond voor den nieuwbouw niet te effenen, dan zal er van den ambtelijken Voorlichtingsdienst niets terecht komen.

De tijd om door commissies of ambtenaren deze zaak nog verder te doen voorbereiden, is voorbij. Het Kabinet, de Ministerraad, neme deze zaak in handen en schrijve aan de verschillende Regeeringsdiensten duidelijk voor, op welke wijze zij den geconcentreerden Voorlichtingsdienst thans wenscht te zien ingericht.

MOLENAAR.

DE ECONOMISCHE TOESTAND VAN NEDERLANDSCH-INDIË.

Despereert niet.

In ongunstige economische omstandigheden als de tegenwoordige, is men allicht geneigd alleen duisteris te zien en geen acht te slaan op verschillende lichtpunten, die overal aanwezig zijn, doch bij de algemeen heerschende vertwijfeling niet voldoende de aandacht trekken. Zoo kan men over Nederlandsch-Indië thans niet veel anders dan uiterst pessimistische beschouwingen vernemen en wordt iedere meer optimistische opvatting slechts met schouderophalen begroet. Naar onze meening ten onrechte, omdat uit verschillende feiten kan worden afgeleid, hoe sterk het weerstandsvermogen van dat land is en hoeveel gunstige factoren er zelfs nog in den huidige toestand zijn aan te wijzen. We zullen trachten een en ander in het ondervolgende aan te toonen.

Vergelijkt men de handelsbalansen van de laatste drie afgelopen kalenderjaren, dan krijgt men het volgende resultaat in 1000-tallen KG. bruto-gewicht¹⁾:

	1928	1929	1930
Invoer	2.816.196	3.356.027	2.819.896
Uitvoer	9.612.311	10.117.557	9.957.379
Uitvoersaldo	6.796.115	6.761.530	7.137.483

terwijl het overzicht in duizendtallen guldens er aldus uitziet:

	1928	1929	1930
Invoer	964.093	1.057.712	833.381
Uitvoer	1.580.575	1.442.674	1.203.046
Uitvoersaldo	616.482	384.962	369.665

De overgang van 1928 op 1929 heeft zich hierdoor gekenmerkt, dat het uitvoersaldo in gewichtshoeveelheid ongeveer gelijk bleef, doch in waarde zeer sterk, namelijk met pl.m. 230 miljoen gulden, daalde. Dit resultaat was het gevolg van de volgende reeds in de voorafgaande jaren aan den dag getreden omstandigheden. Invoer zoowel als uitvoer vertoonden beide de tendens om in gewichtshoeveelheid krachtig te stijgen. Doch tegelijkertijd deed zich het voor de geheele wereld kenmerkende verschijnsel voor van een algemeene prijsdaling. Deze daling openbaarde zich ten aanzien van Nederlandsch-Indië in belangrijk sterkere mate bij den uitvoer dan bij den invoer. Het resultaat was een relatief snellere toeneming der invoerwaarde vergeleken bij die der uitvoerwaarde, met als gevolg een voortdurende daling van het uitvoersaldo in guldens. Eindelijk vertoonde de uitvoerwaarde in 1929 een daling vergeleken met die van het voorafgaande jaar, terwijl de invoerwaarde was blijven omhoog gaan; ten gevolge daarvan liet het uitvoersaldo in geld in 1929 een extra-scherpen val zien.

Het begon al meer en meer de aandacht te trekken en bezorgdheid te wekken, dat aldus de in geld uitgedrukte saldi op de handelsbalans steeds minder gewonnen te worden. Vroeg of laat moest, indien de uitvoer niet opnieuw een „Aufschwung” te zien zou geven, het noodzakelijke redres plaats vinden door een

¹⁾ De in dit artikel vermelde statistieken zijn ontleend aan publicaties van het Centraal Kantoor voor de Statistiek te Weltevreden.

aanpassing van den import aan den export, dus door een relatief grootere vermindering van de invoerwaarde. Dit zou op tweërlei wijze kunnen plaats vinden: een vermindering van den invoer naar het gewicht tegenover een weer intredende toeneming van den uitvoer, c.q. een sterkere afname van de ingevoerde gewichtshoeveelheid vergeleken bij het blijven dalen van de uitvoerhoeveelheid, en, geheel los daarvan, een voortaan sterkere prijsdaling der importartikelen dan van de exportgoederen.

* * *

Het merkwaardige is, dat 1930 voor het eerst een verbetering van het gewichtssaldo op de handelsbalans te zien heeft gegeven. De gewichtshoeveelheid van den invoer daalde toen, geheel in afwijking van vroegere jaren, vrij belangrijk, namelijk met een 536.000 KG. en die van den uitvoer met slechts ongeveer 160.000 KG. Het gevolg was derhalve een stijging van het uitvoersaldo van 1929 op 1930 met omstreeks 376.000 KG., dus met 5½ pCt. Het saldo in guldens is van 1929 op 1930 weliswaar nog iets teruggelopen, nl. met ruim f 15 miljoen, doch dit is reeds een zeer belangrijke vooruitgang ten opzichte van de vermindering 1928—1929, welke meer dan f 230 miljoen bedroeg. Men kan op grond van een en ander zeggen, dat het jaar 1930 voor het eerst een begin van aanpassing te zien heeft gegeven aan de malaise.

De in het laatstverloopen jaar voor het eerst aan den dag getreden meerdere elasticiteit van den Nederlandsch-Indischen invoer is ook hierom een gelukkig verschijnsel, dat daardoor het geldwezen gezond en de wisselkoersen op peil zullen kunnen blijven, zoodat Nederlandsch-Indië gespaard zal blijven voor de rampen, die in het bijzonder uit een bederf van den monetair toestand voortvloeien. Andere landen, die in veel opzichten een overeenkomstige economische structuur hebben als onze Oost en die derhalve op soortgelijke wijze van den crisis te lijden hebben, zijn heel wat minder gelukkig geweest. Zoo is Australië, waarvan de welvaart evenals die van Ned.-Indië berust op een vrij beperkt aantal grondstoffen en voedingsmiddelen — speciaal wol en tarwe —, verplicht geweest zijn geldwezen los te maken van den gouden standaard en daarmede de deur open te zetten voor een voortdurende verzwakking van zijn wisselkoers en inflatie van zijn binnenlandsch ruilmiddel. Dit land tracht nu het gestoorde evenwicht te herkrijgen door den invoer zooveel mogelijk tegen te gaan met behulp van zeer hooge invoerrechten van prohibitieve strekking, verboden en bepalingen, in plaats van den normalen weg te volgen van verlaging

der veel te hooge arbeidsloonen in het binnenland. Ook andere landen ondervinden ten deele overeenkomstige moeilijkheden, zooals Canada en Argentinië, die voor hun welvaart zeer sterk van hun graan afhangen, Brazilië en Columbia, die op hun koffie, Bolivia dat op zijn zilver en tin, Mexico, hetwelk voor een belangrijk deel op zijn zilver is aangewezen. Voorts ondervindt Perzië door de versterking van zijn handelsbalans zooveel moeite, dat het zijn toevlucht heeft genomen tot de zeer krasse maatregel om zijn buitenlandschen handel deels te monopoliseeren in handen van den Staat, deels over te laten aan particulieren, doch dan met de bepaling dat geen invoer mag plaats hebben dan op uitvoercertificaten van 20 pCt. van de waarde der uitgevoerde goederen, welke aan exporteurs worden afgegeven. Op deze wijze hoopt Perzië het evenwicht in zijn handelsbalans, en daardoor in zijn betalingsbalans, te herkrijgen, maar het is zeer de vraag of dit gelukken zal.

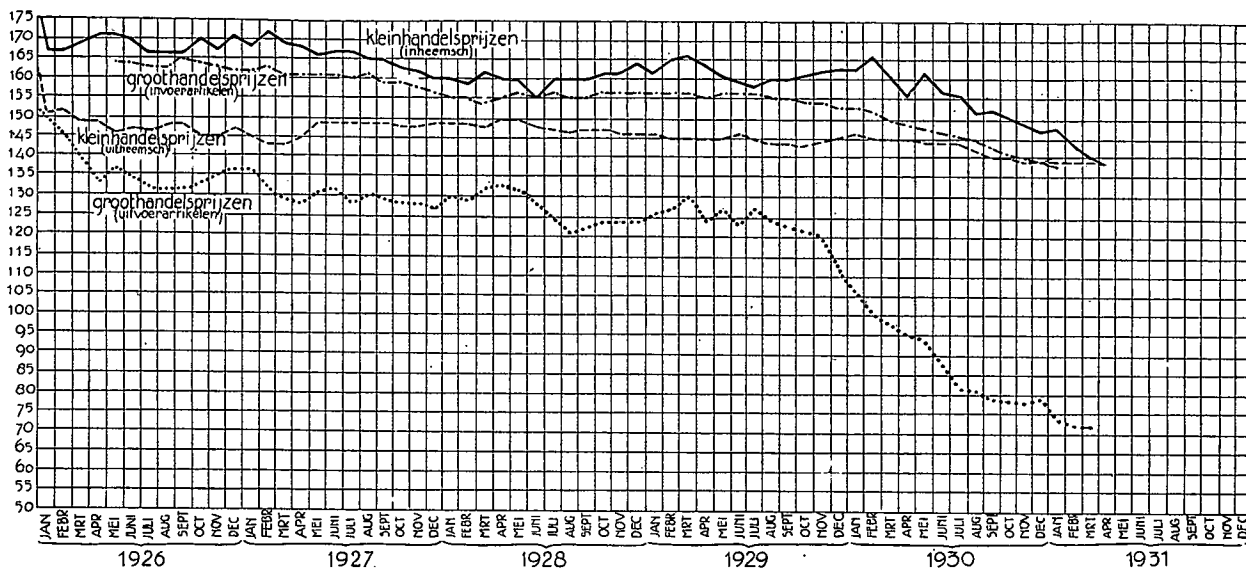
In Nederlandsch-Indië worden dergelijke moeilijkheden in het geheel niet ondervonden en zullen zij zich ook niet voordoen. Een bewijs te meer van de intrinsieke economische kracht van dit land.

Een aanpassing van de prijzen van de invoerartikelen aan die van de exportgoederen heeft echter bij lange na nog niet plaats gevonden. Op beiderlei gebied is een prijsdaling aan den dag getreden, doch deze is voor den uitvoer veel sterker geweest dan voor den invoer, zoodat de koopkracht van Nederlandsch-Indië daardoor zeer belangrijk is benadeeld. Hoe groot het verschil in prijsdaling van beide groepen van producten wel is, blijkt duidelijk uit de grafiek en de volgende indexcijfers van groothandelsartikelen¹⁾:

	1913	1926	Dec. 1930	Jan. 1931	Febr. 1931	Mrt. 1931
Invoer	100	165	139	138	—	—
Uitvoer	100	159	79	73	72	72

Het juiste verloop der prijzen zou eigenlijk nog veel nauwkeuriger tot uiting komen in „gewogen” indexcijfers. Deze zijn van een 12-tal uitvoerartikelen (natuurlijk de voornaamste) door het Centraal Kantoor voor de Statistiek te Weltevreden berekend en daaruit blijkt een nog sterkere prijsdaling dan het gewone

¹⁾ Bij den uitvoer-index moet in aanmerking worden genomen, dat het artikel petroleum daarin niet is opgenomen, omdat het indexcijfer slechts betrekking heeft op 20 uitvoerartikelen in den groothandel te Batavia, Soerabaja en Semarang. Was genoemd product wel in aanmerking genomen, dan zou-bedoelde index, althans voor 1930, hooger zijn uitgevallen.

indexcijfer laat zien, als men in aanmerking neemt dat de gewone index voor 1928 op 125 stond. De gewogen index, welke voor het jaar 1928 op 100 is gesteld, geeft het volgende verloop:

	1925	1928	Dec. 1930	Jan. 1931	Febr. 1931	Mrt. 1931
Uitvoer	157	100	55	53	51	50

Van den invoer is een zoodanig indexcijfer niet bekend.

De reden van de enorme gaping tusschen de prijsniveau's van in- en uitvoer is niet ver te zoeken: wegens de geringe industrialisatie van Ned.-Indië berust de welvaart van dit land, voor zoover die niet bestaat uit de consumptie van eigen producten, uit den uitvoer van grondstoffen en voedingsmiddelen tegen den invoer van industriele tusschen- of eindproducten. Het is een bekend feit, dat de catastrophale prijsdaling in de huidige crisis zich het eerst en het ergst heeft voorgedaan bij de eerstgenoemde goederen, terwijl de laatstgenoemde het laatst en het minst zijn getroffen. Volgens het oordeel van zeer velen stuit een prijsverlaging van industrieproducten in hoofdzaak op de moeilijkheid, dat in de landen, waar deze gemaakt worden — en dat zijn hoofdzakelijk de moderne landen, waar de sociale wetgeving en loonstijging als gevolg van vakvereenigingsactie het meest voortgang hebben gemaakt — de op de industrie rustende sociale lasten (vooral de hoge loonen) weinig neiging tot daling vertoonen. Dit maakt het begrijpelijk, dat de Ned.-Indische invoerprijzen zooveel hoger zijn gebleven dan de uitvoerprijzen. In zooverre zou men zelfs kunnen zeggen, dat onze Oost ten deele slachtoffer is geworden van de speciale sociale toestanden in Europa en Amerika.

Naar onze meening is in de hier geschetste ontwikkeling van zaken een belangrijke prikkel gelegen van een latere wederopleving. Het groote verschil tusschen de beide prijsniveau's bewijst, dat het Ned.-Indische economische leven momenteel in dit opzicht onder een abnormaal sterken druk staat, die juist wegens de sterkte daarvan alle elementen van eene reactie in zich bevat. Het maatschappelijk leven, hetzij in onzen Oost, hetzij elders, kan op den duur niet blijven staan onder de pressie van een sterke prijsdaling van grondstoffen en voedingsmiddelen, die slechts op een afstand wordt gevolgd door een vermindering van de prijzen van goederen, waarin veel onwrikbare hoge arbeidsloonnen zitten. Vroeg of laat moet eene assimilatie van prijzen plaats vinden, hetzij door een hernieuwde waardeinstijging van de grondstoffen en voedingsmiddelen, hetzij door een scherpe daling van de prijzen der industriele artikelen, waardoor een betere evenwichtstoestand wordt bereikt. Vermoedelijk zal de werkelijke gang van zaken een middenweg tusschen de beide uitersten vormen. Het wil ons voorkomen, dat het in de tweede plaats genoemd verschijnsel zich eerder zal voordoen dan het in de eerste plaats vermelde en dus ook vroeger zal bijdragen tot een herstel van den normalen toestand.

Voor de door ons hier bedoelde reactie is voor Ned.-Indië naar onze meening een sterkere stimulans aanwezig dan elders. Wij meenen zulks af te mogen leiden uit de Ned.-Indische groothandelsstatistiek, opgebouwd uit de in- en uitvoerprijzen, vergeleken met de statistiek van de groothandelsprijzen van andere landen, en waaruit blijkt, dat de daling van het Ned.-Indische indexcijfer achterstaat bij alle andere. Beoelde achterstand, welke veroorzaakt wordt door de Indische invoerprijzen, werpt een scherp licht op de abnormaal groote hoogte dezer laatste prijzen. Wij geven de volgende cijfers, doch stellen daarbij uit den aard der zaak het voorbehoud, dat er geen te volstrekte waarde aan mag worden toegekend, omdat de indexcijfers van de onderscheidene landen op niet geheel overeenkomstige wijze zijn samengesteld. Voor Ned.-Indië zijn de cijfers, zooals gezegd, gevonden door combinatie van die van den invoer en van den uitvoer:

	1913	1926	Dec. 1930	Jan. 1931
Ned.-Indië	100	159	126	124
Nederland	100	145	107	105
Engeland:				
a. Board of Trade	100	148	109	107
b. The Statist	100	150	102	101
Ver. Staten	100	152	121	118
	(Juli 1914)			
Britsch-Indië	100	148	101	—

Uit deze cijfers blijkt wel, hoe langzaam het niveau van de Ned.-Indische groothandelsprijzen met het overeenkomstig niveau in andere landen meegaat.

De blijkbare achterstand van het Ned.-Indische niveau der groothandelsprijzen, vergeleken bij die van de andere landen, welke zich heeft voorgedaan ondanks het feit, dat daarin mede verwerkt zijn de zoo sterk gedaalde uitvoerprijzen, is ten deele verklaarbaar door de afgelegenheid van onzen Oost, waardoor de transportkosten der invoerproducten zoo hoog zijn, doch geeft tevens het recht om aan te nemen, dat de reactie in den vorm van versnelde daling, zeer zeker zal moeten volgen. De afnemende koopkracht in Ned.-Indië is er eenerzijds een waarborg voor, terwijl anderzijds ook vertrouwd mag worden, dat een verlaging van de productiekosten en vooral van de arbeidsloonnen in de landen vanwaar de Indische import-artikelen afkomstig zijn, slechts een kwestie van tijd is.

* *

Het is een gelukkige omstandigheid, dat Ned.-Indië veel minder dan een Westersch land lijdt aan het verschijnsel, dat de detailprijzen sterk achterblijven bij de daling van de groothandelsprijzen. Dit blijkt uit de volgende indexcijfers van kleinhandelsprijzen:

Land of stad:	1913	1926	1930	Jan. 1931	Febr. 1931	Mrt. 1931	April 1931
<i>Nederlandsch-Indië:</i>							
<i>a. Kosten van eenige belangrijke levensbehoefden Inlandsche bevolking op Java en Madoe-ra:</i>							
1. alleen voeding ..	100	174	131	126	120	113	
2. andere artikelen .	100	174	150	152	152	152	
1 en 2. alle artikelen.	100	174	133	128	122	116	
<i>b. Uitgaven v. eenige belangrijke levensbehoefden Euro-peesch gezin:</i>							
1. alleen voeding ..	100	168	155	156	152	152	150
2. niet-voeding ...	100	139	135	135	135	135	135
1 en 2. alle artikelen	100	163	151	152	149	149	147
	(1911/'13)						
Amsterdam	100	168 ¹⁾	157	—	—	154	—
	(Juli '14)						
Engeland	100	164	141	138			
Ver. Staten	100	161	137	—			
<i>Bombay:</i>							
	(Juli '14)						
a. 17 artikelen ...	100	152	116	111			
	(Juli '14)						
b. 24 artikelen ...	100	155	122	119			

¹⁾ Nieuwe serie.

Een vergelijking met het buitenland levert uit den aard der zaak altijd gevaren op wegens eventueele afwijkende wijzen van samenstelling van het indexcijfer. Toch is het wel treffend om op te merken, dat het verloop der detailprijzen voor de Inlandsche bevolking gunstiger is dan voor de Westersche landen en tegenwoordig ongeveer overeenkomt met dat te Bombay, een Oostersche stad dus.

Wij meenen voor deze onderlinge afwijkingen de volgende verklaringen te mogen aannemen. Het is een bekend feit, dat het geringe aanpassingsvermogen van de detailprijzen aan de groothandelsprijzen in Westersche landen voor een groot deel geweten moet worden aan het feit, dat de daarin verwerkte arbeidsloonnen zoo langzaam dalen.

In de Westersche landen bestaat namelijk een zeer

wijd vertakt, dikwijls zelfs te uitgebreid distributiestelsel, dat door de winstnemingen van ondernemersdistribuanten reeds veel kost en prijsopdrijvend werkt. Wanneer men daarbij bedenkt, dat in deze distributie zeer veel aan arbeidsloon zit, die in tijden van algemeene prijsdaling moeilijk meegaan, wordt de stroefheid van de detailprijzen in bedoelde landen voor een groot deel begrijpelijk.

Van Ned.-Indië kan in de eerste plaats worden gezegd, dat het geen krachtig georganiseerde arbeidersorganisaties kent en dat dientengevolge de loonen in depressietijden gemakkelijk verlaagd worden. Reeds hierdoor vinden de detailprijzen aldaar niet zooveel weerstand op hun weg naar omlaag. In de tweede en waarschijnlijk voornaamste plaats is de zeer sterke daling van de kosten van levensonderhoud der bevolking een gevolg van de omstandigheid, dat de Inlandsche bevolking voor het grootste deel zijner consumptie-artikelen niet van een groot distributiestelsel gebruik maakt. Zijn voornaamste levensbehoeften, die op de voeding betrekking hebben, verkrijgt de Inlandsche consument, voor zoover hij ze zelf niet produceert, door koop of ruil uit zijn eigen naaste omgeving, als gevolg van de moeilijkheden, welke het transport in Indië over eenigszins groote afstanden nog altijd ondervindt. Waar dus de afstand tusschen producent en consument gering is, volgen de detailprijzen, de verkoopprijzen van den producent gemakkelijk. Dit blijkt dan ook wel duidelijk uit de indexcijfers van de levensbehoeften betreffende de voeding alleen, welke zijn gebaseerd op de prijzen voor rijst, mais, cassave, bataten, aardnoten, kedelee, karbouwvleesch, gedroogde visch, kippen-eieren, klappers, klapperolie en zout. Deze bedroegen, uitgaande van het getal 100 in 1913, in 1926 174, om te dalen tot 131 in December 1930 en zelfs 113 in Maart 1931. Nu moge de goede oogst van 1930 hiertoe hebben meegewerkt, zulks neemt niet weg, dat de voortdurende sterke daling van den laatsten tijd zeker niet uitsluitend daaraan kan worden geweten.

Geheel anders staat het met de consumptie-artikelen die de bevolking niet uit haar eigen omgeving, doch van buiten krijgt. Hier zijn eensdeels casu quo de transportkosten overzee (afgezien van de onwrikbare arbeidsloonen in de vreemde productielanden) en anderdeels de dure vervoerkosten van de Indische havens naar het binnenland oorzaak van een moeilijke prijsdaling. Zulks blijkt uit de indexcijfers, welke voor Maart 1931 nog op 152 staan. Echter zijn deze artikelen, die in den index slechts bestaan uit petroleum en lucifers, voor de Inlandsche huishouding relatief van zoo ondergeschikt belang, dat zij het algemeene indexcijfer weinig beïnvloeden en bijv. in Maart jl. niet hoger hebben kunnen brengen dan tot 116. Voor petroleum kan verder als oorzaak van een hoog blijvend prijs worden aangewezen de min of meer monopolie-achtige positie van dit artikel, voor zoover het bestemd is voor verlichtingsdoeleinden ten behoeve van de inheemsche bevolking in Nederlands-Indië.

In tegenstelling tot de Inlandsche bevolking hebben de Westerlingen op verre na niet zooveel van een daling van detailprijzen kunnen profiteren. Het indexcijfer betreffende een Europeesch gezin stond in April jl. nog op 150 voor voeding, op 135 voor niet-voeding en op 147 voor beide tezamen. Waar een dergelijk gezin niet, zoals dat van een Inlander, zijn verbruiksartikelen hoofdzakelijk uit het binnenland betreft, doch ze evenzeer uit het buitenland verkrijgt, kan op de betekenis van bedoelde cijfers meer licht worden geworpen door de artikelen van beiderlei soort te scheiden en daarvan den loop der prijzen na te gaan. Wij maken daartoe gebruik van de geregeld gepubliceerde indexcijfers van verbruiksartikelen van inheemschen en uitheemschen oorsprong te Batavia, welke er als volgt uitzien¹⁾:

¹⁾ Vergelijk ook de grafiek op blz. 593.

	1913	1926	Dec. 1930	April 1931
Inheemsche verbruiksartikelen	100	169	147	138
Uitheemsche verbruiksartikelen	100	148	139	138

Men zou aanvankelijk wellicht hebben verwacht, dat de uitheemsche goederen een veel hooger cijfer zouden aanwijzen dan de inheemsche, omdat in de prijzen van eerstgenoemde zooveel Westersche arbeidsloon en hooge vervoerskosten zitten, doch dit is niet het geval. Eerst in April vertoonden de beide indices een gelijke hoogte; voordien stonden die van de uitheemsche artikelen weliswaar hoog, maar die der inheemsche belangrijk hooger. De voor Europeanen bestemde inheemsche consumptie-artikelen ondergaan namelijk een sterke prijsverhoging door het vervoer van het land naar de stad en ook, omdat zij nu eenmaal gekocht worden door personen met een veel hoogere koopkracht dan de Inlanders. Het typisch dualisme in het koloniale economische leven van de Westersche en de Oostersche sfeer openbaart zich ook hierin, en wel niet alleen in het verschil tusschen de prijzen van uitheemsche artikelen, door Europeanen verbruikt, en van inheemsche producten door Inlanders geconsumeerd, maar ook in het onderscheid tusschen de koopsommen, welke door de uitheemschen eener- en de inheemschen anderzijds worden besteed voor gebruiksartikelen van denzelfden aard.

De vorgemelde prijsstatistiek der in- en uitheemsche verbruiksartikelen, welke ons in April jl. de indexcijfers 138 en 138 aangaf, geeft echter op zichzelf nog geen verklaring voor het in die maand aan den dag getreden veel hogere cijfer van levensonderhoud van een Europeesch gezin voor zoover dit de voeding alleen betreft, t.w. 150. De oplossing van deze schijnbare tegenstrijdigheid is echter hierin gelegen, dat de indexcijfers voor voeding van een dergelijk gezin uit den aard der zaak „gewogen” zijn in dien zin, dat behalve de prijzen der artikelen ook de maandelijks verbruikte hoeveelheden in aanmerking worden genomen, en dat door dat systeem een overwegende betekenis toekomt aan verschillende veeteelt- en tuinbouwproducten, die bijna alle nog ongeveer 100 pCt. hooger zijn dan in 1913 en dus ieder voor zich nog op pl.m. 200 staan. Van het voor dezen voedingsindex genomen totaal bedrag aan uitgaven per maand, dat in Februari jl. f 99,82 beliep, kwam f 34,62½ op melk en rundvleesch en f 11,— op vruchten, zoodat voor f 45,62½ of bijna de helft der totaalvoeding een prijshoogte van 100 pCt. boven het niveau van 1913 viel te boeken. Dat voor deze met name genoemde artikelen de prijzen zoo bijzonder hoog bleven, wordt meer begrijpelijk, als men bedenkt, dat, in afwijking van de in- en uitheemsche zuivere landbouwproducten, zooals tarwe en rijst, de artikelen van veeteelt en tuinbouw in Ned.-Indië niet aan overproductie onderhevig zijn geweest en daardoor de daling van het algemeene prijsniveau het moeilijkste volgden.

De groote hoogte van de kosten der levensbehoeften van een Europeesch gezin, vergeleken bij die van de Inlanders moeten dus, behalve aan de hiervoren genoemde redenen van hooge arbeidsloonen en dure transportkosten, ook geweten worden aan genoemde veeteelt- en tuinbouwartikelen van inheemschen oorsprong. Deze hoog blijvende kosten leveren echter voor het totale Ned.-Indische economische leven geen bezwaar op wegens het zeer gering aantal in onzen Oost wonende Europeanen en de groote koopkracht van dit deel der bevolking. Waar het op aan komt, is, dat de detailprijzen niet drukkend zijn voor de inheemsche bevolking en deze kwestie geeft geen reden tot klachten.

* * *

Afgezien van de hiervoren aangeduide feiten zijn er nog verschillende andere omstandigheden, welke in den tegenwoordigen crisistoestand als zeer hoopgevende factoren kunnen worden beschouwd. Voor-

eerst geldt als zoodanig de geringe sterkte van de organisatie der werknemers, Inlanders zoowel als Europeanen, en de groote soepelheid der loonen, welke daarvan het gevolg is. Telkens en telkens bereiken ons berichten van loon- en salarisverminderingen van particulieren, terwijl ook de ambtenaren er aan moeten gelooven. Hoe pijnlijk dit proces is voor de betrokkenen zelf, het lijdt geen twijfel, dat daardoor de productiekosten gemakkelijker zullen dalen en de afzet bevorderd wordt. Een belangrijk en zeer gunstig verschil met den toestand in Europa kan in dit opzicht worden geconstateerd.

Voorts verbruikt de inheemsche bevolking nog altijd een belangrijk deel eigen producten of artikelen, in de locale omgeving voortgebracht, waardoor haar vatbaarheid voor de gevolgen der internationale crisis zeer belangrijk getemperd wordt.

Eindelijk kan van de Indische exportbedrijven worden gezegd, dat zij tot de best ingerichte ter wereld behooren en derhalve de crisis met de minste moeilijkheden zullen doorstaan. Hierbij komt dan nog dat, omdat de Indische uitvoerproducten grondstoffen en voedingsmiddelen zijn, die bovendien een typisch tropisch karakter bezitten, de afzet daarvan naar elders — in de eerste plaats naar de landen der gematigde luchtstreken — meestal weinig of geen moeilijkheden van invoerrechten ondervinden. Een belangrijke uitzondering is weliswaar de suiker, doch voor de andere producten gaat bedoelde regel hoofdzakelijk op.

Alles bijeen genomen zijn er zooveel gunstige factoren in den economischen toestand van Nederlandsch-Indië aan te wijzen, dat dit gebied gerekend kan worden te behooren tot de landen, welke er in deze crisis relatief het beste voorstaan. De oorzaken van de Indische malaise zijn meer extern dan intern en dit wetigt de verwachting, dat bij eenige internationale opleving bedoeld gewest zich snel zal herstellen.

Mr. D. J. HULSHOFF POL.

's-Gravenhage.

DE INDISCHE MIDDELEN OVER MAART 1931.

De in het bijgaand overzicht vermelde Landsmiddelen brachten in het afgelopen kwartaal f 118.3 m/m op, tegen f 139.3 m/m in de overeenkomstige periode van 1930, of f 21 m/m minder.

Verdeeld over de onderstaande middelengroepen, kan deze totale achteruitgang als volgt worden gesplitst, nl.

Belastingen	f 10.3 m/m
Monopolies	3.3 „
Producten	3.3 „
Bedrijven	3.1 „
Allerlei middelen	1.— „

Bij de belastinggroep komt van de hierboven vermelde mindere opbrengst 0.4 m/m voor rekening der kohierbelastingen en f 9.9 m/m op die der indirecte belastingen.

Van de kohierbelastingen brachten de inkomsten en vennootschapsbelasting, benevens de landelijke inkomsten resp. f 0.48 m/m, f 1.86 m/m en f 0.25 m/m minder op dan over Jan./Maart 1930; de personeele belasting en de verponding kwamen resp. f 0.02 m/m en f 2.17 m/m boven de ontvangsten over hetzelfde tijdvak van 1930 uit.

In de verslagmaand werd, wat de vennootschaps- en inkomstenbelasting benevens de landelijke inkomsten betreft resp. f 0.28 m/m, f 0.03 m/m en f 0.09 m/m minder ontvangen dan in Maart 1930; de ontvangsten aan personeele belasting en de verponding bedroegen in Maart 1931 resp. f 0.02 en f 0.08 m/m meer dan in dezelfde maand van 1930, waardoor de totaal ontvangsten der kohierbelastingen in verslagmaand bij die van Maart 1930 f 0.3 m/m ten achter bleven.

Bij 1/4 der jaarraming bleven de ontvangsten aan personeele, inkomsten- en vennootschapsbelasting, benevens die der landelijke inkomsten resp. f 0.47 m/m, f 2.72 m/m, f 6.63 m/m en f 7.49 m/m ten achter; al-

leen de verponding bracht f 1.29 m/m meer op dan werd geraamd.

Bij de indirecte belastingen valt gedurende verslagmaand, een algemeene verdere daling der ontvangsten te constateeren.

De ontvangsten aan in- en uitvoerrechten bleven met inbegrip der sedert den aanvang van dit jaar geheven wordende opercenten resp. f 1.45 m/m en f 0.31 m/m beneden die van Maart 1930 en 3.55 m/m en f 0.66 m/m beneden 1/12 der jaarraming. Over het afgelopen kwartaal werd resp. f 6.34 m/m en f 1.1 m/m minder ontvangen dan over dezelfde periode van 1930; bij 1/4 der raming bleven de ontvangsten resp. f 11.35 m/m en f 2.02 m/m ten achter.

Aan accijnzen werd over Maart f 0.68 m/m minder ontvangen dan in dezelfde maand 1930, over Januari t/m Maart bedroeg het nadeelig verschil f 1.07 m/m. Vergeleken met resp. 1/12 en 1/4 der jaarraming, vertoonen de ontvangsten een mindere opbrengst ad resp. f 0.58 m/m en f 2.14 m/m.

De accijns op petroleum bracht in de afgelopen drie maanden f 0.30 m/m minder op dan in hetzelfde tijdvak 1930; voor de lucifersaccijns en die op tabak en gedistilleerd vertoonden de cijfers een nadeelig verschil met 1930 van resp. f 0.71 m/m en f 0.06 m/m.

Ook het statistiekrecht bleef zich in dalende lijn bewegen. De opbrengst over verslagmaand bedroeg f 0.11 m/m minder dan in Maart 1930; op het einde van het kwartaal was in totaal f 0.43 m/m minder ontvangen dan in het overeenkomstige tijdvak van 1930. Bij de overeenkomstige ramingscijfers bleven de ontvangsten over Maart f 0.15 m/m en over het afgelopen driemaandsch tijdvak f 0.52 m/m ten achter.

De slachtbelastingen brachten eveneens minder op dan in 1930. In Maart van dit jaar werd f 0.15 m/m minder ontvangen dan in Maart 1930; tot en met Maart bedroeg het nadeelig verschil f 0.18 m/m. Ook ten opzichte van 1/12 en 1/4 der raming vallen nadeelige verschillen te constateeren en wel resp. f 0.24 m/m en f 0.47 m/m.

Het zegelrecht bracht in verslagmaand f 0.5 m/m minder op dan in Maart 1930; de opbrengst tot en met Maart bleef f 0.79 m/m beneden die van hetzelfde tijdvak 1930. Bij de raming over één resp. drie maanden bleven de ontvangsten f 0.60 m/m en f 1.99 m/m ten achter.

De geheele groep der indirecte belastingen bracht over het afgelopen tijdvak van dit jaar f 18.50 m/m minder op dan werd geraamd.

Bij de monopolies valt, met uitzondering van het zoutmonopolie, eveneens een achteruitgang der ontvangsten te constateeren.

De opiumregie bracht in verslagmaand en in het afgelopen driemaandsch tijdvak resp. f 0.75 m/m en f 2.09 m/m minder op dan in 1930, voor den pandhuisdienst bedragen de overeenkomstige cijfers resp. f 0.66 en 1.27 m/m.

Voor deze diensten bleven de ontvangsten resp. f 0.86 m/m en f 0.44 m/m ten achter bij 1/12 der jaarraming, de nadeelige verschillen met 1/4 der raming bedragen resp. f 2.28 m/m en f 0.83 m/m.

De ontvangsten van het Zoutmonopolie bedragen in verslagmaand f 0.25 m/m meer dan in Maart 1930; de kwartaalontvangsten komen f 0.04 m/m uit boven die van het eerste kwartaal 1930.

Zij overschreden in verslagmaand 1/12 der jaarraming met f 0.13 m/m; de totale ontvangsten bleven echter f 0.45 m/m ten achter bij 1/4 der raming.

Bij de productengroep bedroegen in verslagmaand, met uitzondering van het tinmiddel, alle ontvangsten minder dan in Maart 1930.

Het tinmiddel vertoont wegens meerderen verkoop in verslagmaand een meerdere opbrengst van f 0.20 m/m; tot en met Maart werd echter f 1.62 m/m minder ontvangen dan in 1930; bij de desbetreffende ramingen bleven de inkomsten resp. f 1.41 m/m en f 4.33 m/m ten achter.

De steenkolenmijnen brachten in verslagmaand f 0.08 m/m minder op dan in Maart 1930; voor het afgelopen driemaandsch tijdvak is het nadeelige verschil op f 0.14 m/m te becijferen. Bij 1/12 en 1/4 der raming bleven de ontvangsten resp. f 0.43 m/m en f 2.25 m/m ten achter.

De ontvangsten der goud- en zilverbijmijnen in Benkoelen vertoont eveneens mindere opbrengsten en wel over verslagmaand f 0.04 m/m, over het driemaandsch tijdvak f 0.12 m/m. De verschillen met de raming over één maand resp. 3 maanden, bedragen f 0.04 m/m en f 0.12 m/m.

De ontvangsten van het Boschwezen bleven in verslagmaand f 0.45 m/m beneden die van Maart 1930, tot en met deze maand bedroeg het nadeelige verschil f 0.75 m/m. De overeenkomstige ramingscijfers bedroegen f 0.8 m/m en f 2.68 m/m meer dan werd ontvangen.

Het caoutchoucbedrijf vertoont eveneens een verderen achteruitgang. Over verslagmaand werd f 0.16 m/m minder ontvangen dan in Maart 1930; tot en met deze maand bedroeg het nadeelige verschil met de overeenkomstige periode van 1930 f 0.55 m/m. Bij 1/12 en 1/4 der jaarraming bleven de ontvangsten resp. f 0.15 m/m en f 0.84 m/m ten achter.

De opbrengsten der kina-onderneming vertoont eveneens een ongunstig beeld.

De verschillen met de opbrengst in Maart en tot en met Maart 1930 bedroegen voor dit middel resp. f 0.08 m/m, f 0.09 m/m, die met de raming f 0.08 m/m en f 0.24 m/m.

Bij de bedrijven werd de achteruitgang voornamelijk veroorzaakt door de mindere ontvangsten van de S.S., en Tramwegen, benevens die van den P.T.T.-dienst.

De mindere ontvangsten in verslagmaand, vergeleken bij die van Maart 1930, bedroegen voor S.S. en Tramwegen f 1.08 m/m; voor het afgelopen driemaandsch tijdvak komt men tot een achteruitgang van f 2.21 m/m, terwijl deze cijfers resp. f 2.75 m/m en f 7.09 m/m bij de overeenkomstige gedeelten der jaarraming ten achter bleven.

Van het bovengenoemd bedrag ad f 2.21 m/m komt f 1.43 m/m voor rekening van het Javabedrijf en wel f 0.69 m/m als gevolg van minder goederenvervoer, f 0.71 m/m wegens mindere ontvangsten uit het reizigers- en bagagetransport en f 0.03 m/m wegens mindere opbrengst der nevenbedrijven.

De ontvangsten van den P.T.T.-dienst bedroegen in verslagmaand f 0.22 m/m minder dan in Maart 1930; tot en met die maand werd het nadeelige verschil op f 0.46 m/m becijferd. Ook bij de overeenkomstige ramingscijfers bleven de opbrengsten ten achter en wel met 0.48 m/m en f 1.25 m/m.

Voor de diverse onderdeelen, laat zich het nadeelige verschil ad f 0.46 m/m als volgt splitsen:

mindere opbrengst posterijen	f 0.11 m/m
„ „ telegrafie	„ 0.35 „
„ „ telefonie	„ 0.09 „
meerdere opbrengst andere ontvangsten	„ 0.09 „

De ontvangsten gedurende verslagmaand van het Havenwezen en den Baggerdienst vertoont beide een hogere opbrengst dan in de maand Maart 1930 en wel resp. van f 0.35 m/m en f 0.08 m/m. Op het einde van het eerste kwartaal 1931 was evenwel resp. f 0.26 m/m en f 0.39 m/m minder ontvangen dan in de overeenkomstige periode van 1930.

Vergeleken bij 1/12 der raming bleven de ontvangsten van het Havenwezen daarbij f 0.07 m/m ten achter; die van den Baggerdienst gingen f 0.18 m/m daarboven uit. De totaalontvangsten over het eerste kwartaal 1931 overschreden 1/4 der raming met f 0.63 m/m bij het Havenwezen; die van den Baggerdienst bleven f 0.19 m/m daar beneden.

De dienst voor W. en E. bracht in de maand Maart f 0.19 m/m meer op dan in 1930; de ontvangsten der Landsdrukkerij bedroegen f 0.06 m/m meer. Voor het

afgelopen driemaandsch tijdvak komt men bij W. en E. tot een meerdere opbrengst van f 0.10 m/m; de ontvangsten der Landsdrukkerij over deze periode beliepen f 0.06 m/m meer dan in het eerste kwartaal 1930.

Met 1/4 der jaarraming vertoont bovengenoemde bedrijven beide een nadeelig verschil en wel resp. f 0.40 m/m en f 0.40 m/m.

De groep allerlei middelen bracht in de afgelopen maand f 0.57 m/m minder op dan in Maart 1930; voor het tijdvak Jan./Maart bedraagt het nadeelige verschil f 1.— m/m.

Een vergelijking met de jaarraming is over het eerste kwartaal bij deze groep niet mogelijk.

Het nadeelige verschil op het einde van verslagmaand ad f 1.— m/m wordt gevormd door meerdere en mindere opbrengsten der onderdeelen. Zoo bedroegen o.a. de ontvangsten uit mijnconcessies f 0.01 m/m, uit boeten en verbeurdverklaringen f 0.02 m/m, die der Wees- en Boedelkamers f 0.09 m/m, der schoolgelden f 0.07 m/m meer, terwijl die uit afstand van grond f 0.03 m/m, uit heffing van gesloten werkovereenkomsten f 0.11 m/m, uit afkoop heerendiensten in de buitengewesten f 0.43 m/m, uit loods- en bakengelden f 0.19 m/m en uit de groep diversen f 0.36 m/m minder bedroegen dan in het overeenkomstig driemaandsch tijdvak van 1930.

De overige cijfers dezer groep geven wegens de geringe verschillen geen aanleiding tot afzonderlijke bespreking.

Tenslotte zij nog opgemerkt, dat alle middelen tezamen op het einde der verslagperiode bij het 1/4 gedeelte der jaarraming f 63.47 m/m ten achter bleven. Hiervan komt f 35.05 m/m op rekening der belastingen, waarbij dient te worden aangeteekend, dat de kohierbelastingen eerst later in het jaar ruimer plegen te vloeien.

BUITENLANDSCHE MEDEWERKING. HET VRAAGSTUK VAN DE ELECTRICITEITS- VOORZIENING IN BELGIË.

De Heer Robert J. Lemoine te Brussel schrijft ons:

Een zoo bij uitstek industrieel en kapitaalkrachtig land als België moest aan het electriciteitsvraagstuk wel bijzondere aandacht wijden, te meer waar zijn bezit aan waterkracht voor opwekking van electriciteit vrij gering is. De aanwending van alle waterkracht-reserves voor opwekking van electriciteit zal nauwelijks eenige verandering brengen in de onderlinge verhouding met de andere bronnen voor krachtopwekking:

Gas van hoogovens	.....	210.000 K.W.
Kolen	.....	1.560.000 „
Water	.....	15.000 „

De kolencentrales zullen langen tijd de eerste plaats blijven innemen, dank zij den rijkdom aan steenkolen en de gunstig verspreide ligging der steenkolenbekkens. Dit neemt niet weg, dat het land zich zeer goed leent tot de aanwending van electriciteit: de dichtheid van de bevolking, de sterke bevolkings-agglomeratie, de beteekenis van de industriële centra, de nationale welvaart en de enorme kapitaalinvesteering in de productie, vormen den grondslag voor een krachtige electriciteitsindustrie.

In dit artikel kunnen wij slechts den toestand na den oorlog beschouwen en dan nog slechts van één kant t.w. den wedijver tusschen de eigenproducenten en de distributiebedrijven in het kader van de binnenlandsche productie-organisatie.

* * *

Tot 1925 droeg het wettelijk stelsel voor de opwekking van electriciteit nog de sporen van de toestanden, die bij het ontstaan van deze industrie hadden geheerscht. De electriciteit werd hoofdzakelijk als een middel voor verlichting beschouwd. Derhalve werd haar opwekking aan de voor de distributie van gas

vastgestelde wettelijke voorschriften onderworpen. Deze, overigens begrijpelijke overeenstemming tusschen gas en electriciteit verklaart, waarom de gemeenten er toe overgingen de electriciteitsbedrijven op dezelfde wijze als de gasfabrieken te exploiteeren, daar beide bedrijven voor straatverlichting in aanmerking kwamen.

Bijgevolg werden de gemeenten er door deze wetgeving toe gebracht om concessies te verleenen in den vorm van monopolies, zoowel om in de behoefte van de plaatselijke openbare bedrijven te voorzien als om de levering van electriciteit aan particulieren voor verlichting en drijfkracht te verzekeren.

Dit stelsel bleek weldra onvoldoende in verband met de terugwinning van verloren warmte in de groote industriële ondernemingen. Men heeft talrijke distributiebedrijven zien ontstaan, die zelf warmtecentrales bezaten, terwijl de groote fabrieken tegelijkertijd meer en meer de verloren warmte (stoomketels, gas, hoogovens) en kolen van middelmatige kwaliteit gebruikten, teneinde haar eigen stroom op te wekken.

Het is algemeen bekend, dat het gebruik van electriciteit op verschillende uren van den dag sterk wisselt en dat hierdoor het vastleggen van kapitalen wordt vereischt, welke rentabiliteit zeer gering is. In 1927 bedroeg de jaarlijksche capaciteit 12.176.000 K.W.U. bij een werkelijk verbruik van 3.160.000.000 K.W.U., dus nauwelijks een vierde, tengevolge van het zelfstandig optreden van bijna alle centrales, die zoo groot moesten zijn, dat zij tijdens de spitsuren in de behoeften konden voorzien.

Dit bracht een onvoldoend rendement van de geïnvesteerde kapitalen en een te hoogen kostprijs voor de levering van stroom mede. De industrieën, die zelf stroom opwekten, hadden tengevolge van de technische voorwaarden voor de aanwending hiervan, vaak groote overschotten, die zij tot betrekkelijk lagen prijs konden verkoopen.

De oplossing van dit vraagstuk zag men hierin, dat den industriëlen producenten zou worden toegestaan, om tot ruil van stroom over te gaan, teneinde hun capaciteit te verkleinen en om hen tevens te machtigen tot verkoop van kracht en licht aan de verbruikers. De geldende wetten evenwel, volgens welke de distributiebedrijven het monopolie over de wegen bezaten, verhinderden den aanleg van leidingen voor aaneensluiting van de industriële centrales en tevens den verkoop in het klein. De toestand was dus als volgt: eenerzijds verspreide maatschappijen, distributiebedrijven, houdsters van een feitelijk monopolie, die dit wenschten te behouden, anderzijds verschillende ondernemingen, zooals kolenmijnen, hoogovens en glasfabrieken, die hun eigen stroom opwekten, doch tevens het overschot van de hand wenschten te doen, teneinde den kostprijs te verlagen. In het eerste geval wordt de verkoop van electriciteit als eenig doel beschouwd, in het andere geval heeft de stroom het karakter van bijproduct.

De capaciteit van de eigenproducenten bedroeg in 1914 434.000 KW. met een opwekking van 1.302.000.000 KWU.; de distributiebedrijven hadden een capaciteit van 153.880 KW., terwijl de industrie de grootste afnemer van hun electriciteit was. In 1923 hadden de eigenproducenten een capaciteit van 462.000 KW. en de distributiebedrijven een van 438.000 KW. De stroomopwekking werd door ongeveer 250 centrales met een gemiddelde capaciteit van 3.600 KW. verzekerd. Deze capaciteit was zeer gering, indien men de ontwikkeling van de groote centrales in aanmerking neemt — van 40.000 tot 50.000 — waarvan de bouw werd overwogen en thans tot uitvoering komt.

Uit de rivaliteit tusschen de eigenproducenten en de distributiebedrijven kwam in 1925 een nieuwe wet tot stand. Deze maakte een duidelijke onderscheiding tusschen de levering van stroom voor verlichting en

voor motorkracht voor geringe capaciteit eenerzijds, en den verkoop van kracht voor grootere capaciteit anderzijds.

De eerste kan het voorwerp vormen van een distributiemonopolie, toegekend aan de gemeente of haar concessionaris. De tweede kan het voorwerp vormen voor een zekere concurrentie en kan tevens de verbinding tusschen de centrales tot stand brengen, d.w.z. dat de eigenproducenten voortaan het recht verkrijgen om op zekere voorwaarden gebruik te maken van de openbare wegen in concurrentie met de regie of den concessionaris voor de distributie, teneinde hun verschillende onderafdeelingen te verbinden, stroom buiten de gemeente te vervoeren, voor levering aan de industriële verbruikers of aan ondernemingen, welke de regie of de concessionaris niet op concessievoorwaarden op zijn net kan of wil aansluiten.

Deze wet beteekende een niet te ontkennen overwinning voor de groote industrie, die in staat werd gesteld om op voordeelige voorwaarden haar electriciteit van de hand te doen; zij vormde het uitgangspunt voor de enorme ontwikkeling van de electriciteitsindustrie in België. De distributiebedrijven, die zich verenigden en gesteund werden door de trusts en holdingmaatschappijen gingen tot fusies over om aan de concurrentie van de eigen producenten het hoofd te bieden, die hunnerzijds steeds grootere centrales oprichtten en zich nauw aaneensloten.

De volgende tabel toont den vooruitgang van 1923 tot 1928:

	Capaciteit in België.			Totaal
	Distributiebedrijven	Eigenproducenten	Regie	
1923	250	462	45	757
1928	660	770	81	1.511

(in 1000 K.W.)

In 1930 was de capaciteit van de twee groepen: distributiebedrijven en regie, eenerzijds, eigenproducenten anderzijds, als volgt:

	Capaciteit		Productie
	K.W.	K.W.U.	
Industriële centrales	900.000	2.746.000.000	(61 pCt.)
Regie en distributiebedrijven	800.000	1.715.000.000	(39 „)

Uit het verschil tusschen de verhoudingen van capaciteit en productie voor de twee groepen blijkt onmiddellijk het veel grootere percentage urbenutting van de industriële centrales. Daarenboven kan men, door rekening te houden met het feit, dat de industrie het grootste gedeelte van de door de distributiebedrijven opgewekte kracht afneemt, aannemen, dat 83 pCt. van de verkochte kracht met hoogspanning wordt geleverd voor industrieel gebruik. Het gebruik voor huishoudelijke doeleinden speelt nog slechts een ondergeschikte rol bij het geheele verbruik, doch is niettemin van vrij groote beteekenis voor de distributiebedrijven.

De nieuwe wetgeving leidde niet tot een goede verstandhouding tusschen de eigenproducenten en de distributiebedrijven. De industriëlen trachtten de exploitatie van de centrales te ontwikkelen, eenige belangrijke installaties te bouwen en den stroom in het groot aan de distributiebedrijven te verkoopen. Het spreekt echter vanzelf, dat deze laatsten hun verkregen positie wenschten te behouden.

* * *

In 1927—1928 benoemde de regering een commissie, „Grands Travaux” genaamd, wier taak het was om volgens een vastgesteld programma het stelsel van de stroomen en de kanalen en dat van de opwekking van de electriciteit en van de stroomverdeling te bestudeeren.

De Commissie kwam tot de volgende conclusies. Het komt er in de eerste plaats op aan om het gas van de cokes- en hoogovens, de slechte brandstoffen, den verloren stoom en warmte van de ovens volkomen te benutten, indien men tot zeer lagen prijs electriciteit wil leveren. Het zou eveneens noodzakelijk zijn, om den hydraulischen druk, die van de rivieren in

de Ardennen verkregen kan worden en de kracht van de kunstmatige watervallen, welke zijn ontstaan uit de verbetering van den loop van de Maas, te gebruiken. In de warmtecentrales, welke de belangrijkste zijn gebleven, zou door centralisatie van de productie verspilling kunnen worden tegengegaan en zouden de bestaande 250 centrales door 5 centrales met groote capaciteit vervangen kunnen worden, waardoor alleen reeds een economisch verbruik van 50.000 K.W. productie-eenheden mogelijk is.

Behalve het technisch probleem, constateerde de commissie echter een economisch bezwaar, dat uit den weg geruimd moest worden. De wet van 1925 voorzag in de uitwisseling van stroom volgens plaatselijke overeenkomsten tusschen producenten en consumenten, doch daar het stelsel van een vrije markt niet tot eene oplossing van dit vraagstuk leidde, moest het door een ander stelsel vervangen worden. De commissie stelde daarom voor, de bedrijven van één streek in groepen te vereenigen. Deze regionale groepen brachten echter nog niet de algeheele oplossing van het vraagstuk, want de basis van uitwisseling moet zoo veel mogelijk worden uitgebreid en door onderlinge verbinding van de groepen moet de elektrische kracht naar gelang van de behoefte wederkeerig van de eene streek naar de andere worden gezonden.

Hoe moeten deze regionale groepen en deze nationale organisatie nu praktisch tot stand komen? Fusies en aaneensluitingen zijn niet mogelijk, daar de aard van de ondernemingen te verschillend is en de belangen te veel uiteenloopen. Bovendien, zoo meende de commissie, zou concentratie in dezen vorm leiden tot een trust met monopolie-eigeningen, in strijd met de belangen van de verbruikers.

Behalve door trustvorming kunnen de voordeelen van eenzelfde markt worden verkregen door de oprichting van één onderneming, waarin de belangen van elk gewest gemeenschappelijk behartigd worden. De regionale onderneming moet alle producenten, maar tevens alle verbruikers, die gewoonlijk meer dan 1000 K.W. gebruiken, vereenigen. De leden behouden hun onafhankelijkheid in dien zin, dat zij ook in den vervolge in hun eigen behoefte kunnen voorzien en elektrischen stroom aan hun particuliere afnemers kunnen leveren. Zij moeten evenwel alle overschotten aan kracht, onverschillig of zij van tijdelijken of blijvend aard zijn ter beschikking van de groep stellen. Deze overschotten worden tegen kostprijs geleverd; de winsten na betaling van een ten opzichte van het kapitaal zeer behoorlijke rente, worden daarna aan de deelhebbers terugbetaald, zoodat ieder belang heeft bij een goeden gang van zaken van de groep.

De opwekking van electriciteit moest dus geleidelijk gereorganiseerd worden met behulp van regionale aaneensluitingen, die weer in een nationale vereeniging worden opgenomen. Deze reorganisatie had feitelijk ten doel het ontnemen van de opwekking van electriciteit aan de distributiebedrijven, die den stroom in het groot van de hoofdcentrales zouden moeten betrekken. De verwezenlijking van dit plan heeft in België een organisatie in het leven geroepen, die, wat haar algemeene lijnen betreft, veel overeenkomst vertoont met de Engelsche, welke onder toezicht van den „Central Electricity Board” staat.

Tijdens de voorbereidende besprekingen over de wet van 10 Maart 1925 trachtten de afgevaardigden van de distributiebedrijven aan de industriëlen in de streek van Luik en Charleroi, die zich reeds hadden vereenigd, voorwaarden op te dringen, die haar in hare ontwikkeling zouden hebben belemmerd. Zij bleven op een indirect monopolie aandringen, doch vooral op het behoud van hun kleine centrales, die in de verbruikscentra verspreid lagen.

Nadat de plannen van de Commissie van de „Grands Travaux” eenmaal bekend waren, stelden de distributiebedrijven en hun vereeniging pogingen in het werk tot het verkrijgen van concessie voor de

hydroëlectrische stuwdammen en tot oprichting van een algemeene vereeniging, teneinde een absoluut monopolie te verkrijgen en de actie van de eigenproducenten te dwarsboomen.

* *

De voorstellen van de Commissie van de „Grands Travaux” openden een tweede stadium in de geschiedenis van de opwekking van electriciteit in België. De industriëlen-eigenproducenten beijverden zich om deze voorstellen in toepassing te brengen met het gevolg, dat er in de industriële centra 2 plaatselijke vereenigingen werden opgericht: in Luik en Luxemburg en in Henegouwen (3 onderafdeelingen), die op haar beurt de Union Générale Belge d'Electricité in het leven riepen.

De beginselen van de Nationale Commissie van de „Grand Travaux” konden niet algemeen worden toegepast, tengevolge van den tegenstand van de distributiebedrijven. De industriëlen, gesteund door de Sofina, bewust van de voordeelen, welke te behalen waren uit de door de Commissie aanbevolen aaneensluitingen, ging geheel met haar conclusies accoord en kende aan de gevormde vereeniging de zorg toe voor de reorganisatie van de productie van alle aangesloten leden, alsof het één exploitatie betrof.

De groep van distributiebedrijven daarentegen, die het beginsel van samenwerking, volgens welke consumenten en producenten gelijke rechten op de exploitatie-winsten zouden hebben, van de hand wees en in feite het monopolie-beginsel van de productiemiddelen en distributie verdedigde, meende zich niet met de eischen van de Commissie te kunnen vereenigen.

Deze tegenstelling leidde ertoe, dat de twee groepen industriëlen en distributiebedrijven elk voor zich haar installaties tot opwekking van kracht gingen verbeteren en gelijktijdig aparte organisaties voor samenwerking oprichtten, met deze uitzondering evenwel, dat er in enkele bijzondere gevallen een toenadering tusschen industriëlen en distributiebedrijven plaats had.

De belangrijkste en oudste vereeniging van eigenproducenten is die van Luik.

	Union Générale Belge d'Electricité.			„Linalux”.	
	U.C.E. Henegouwen (3 groepen)			Luik	Luxemburg
	Borinage	Centrale	Sambre	KW	KW
	KW	KW	KW		
Capaciteit v. d.					
ver. centrales	136.000	64.000	167.000	234.000	51.000
Aantal leden..		56			45
Capaciteit....		367.000 KW		285.000 KW	
Kapitaal.....		Frs. 255.000.000		Frs. 207.000.000	

De vereeniging van de streek van Luik en Luxemburg, trouwens reeds vóór den oorlog op coöperatieve basis opgericht, telt onder hare leden: 14 metallurgische ondernemingen, 6 zink- en chemische fabrieken, 17 kolenmijnen, 3 tramwegmaatschappijen en 5 openbare distributiebedrijven.

De verslagen van de „Linalux” wijzen er op, dat het door het systeem van de uitwisseling van stroom en van de aansluiting der centrales reeds mogelijk was de volgende besparingen te verkrijgen: 27,9 pCt. op de capaciteit, 13,5 pCt. op de productie; 35,5 pCt. op het geheele kolenverbruik in afzonderlijk bedrijf, 32,7 pCt. op werkkrachten.

De distributiebedrijven, gestimuleerd door de concurrentie, begonnen een campagne tegen de hydroëlectrische centrales. De Sofina en de eigenproducenten daarentegen lieten niet toe, dat hun concessie werd verleend, hetgeen hun monopolie zou versterken. Tegen de beginselen van rationalisatie, deden de distributiebedrijven echter uitkomen, dat de nabijheid van de afnemers en niet de disponibele brandstof de betekenis en de ligging van de centrales bepaalden, waarbij zij die van 20.000 tot 30.000 K.W. als de besten beschouwden.

Maar de actie van de distributiebedrijven bepaalde

zich niet alleen tot levendige polemieken: de voornaamste maatschappijen sloten zich onder bescherming van de „Société Intercommunale Belge d'Electricité” door fusies en overeenkomsten aaneen om hoofdcentrales op te richten. De Intercommunale Belge d'Electricité, met een kapitaal van Frs. 200 miljoen, controleert 10 distributiebedrijven en beheert 8 centrales, met een capaciteit van 256.000 K.W.

Anderzijds kwamen de Centrales Electriques des Flandres et du Brabant, — het tweede distributiebedrijf — door fusie tot stand. Zij zijn bovendien tot uitwisseling van stroom met de centrales van de Intercommunale overgegaan. De capaciteit van haar centrale te Langerbrugge bedraagt 110.000 K.W. De centrale te Schelle, welke wordt beheerd door de Intercommunale en de Société Interescaut, heeft een capaciteit van 500.000 K.W. De centrale te Namèche, beheerd door de regionale vereenigingen van eigenproducenten voorziet in een capaciteit van 500.000—600.000 K.W.

Aan beide kanten heeft de concurrentie dus een aanzienlijken vooruitgang tot stand gebracht en is de productie ten opzichte van 1913 verdrievoudigd. De omzet van de Ateliers de construction électrique wordt op Frs. 800 miljoen geschat, en die van de distributiebedrijven eveneens op Frs. 800 miljoen. De tegenwoordige stijging van den omzet bedraagt 500.000 K.W.U. per jaar en men schat, dat deze in de komende periode jaarlijks nog 9 pCt. zal bedragen.

Men kan België volgens de voornaamste producenten in twee gebieden indeelen.

België A: (industriële provincies):

Overwicht van de industriële producenten, die 65 pCt. van de krachtcapaciteit en 74 pCt. van de krachtopwekking controleren.

België B: (landbouwprovincies):

Overwicht van de distributiebedrijven, die 79 pCt. van de krachtcapaciteit en 73 pCt. van de krachtopwekking controleren.

De opwekking in België A werd voor 82,5 pCt. gereorganiseerd, waarvan 60 pCt. geheel op basis van de voorstellen van de Commissie van de „Grands Travaux” door de regionale vereenigingen „Linalux” en Henegouwen, waarmede de Serma (Malmedy), de Electricité de l'Entre-Sambre-et-Meuse, de Intercommunale Belge, evenals de regie van de stad Luik en van de Association Liégeoise d'Electricité verbonden zijn. De Intercommunale vormt dus een verbindingsschakel tusschen producenten en distributiebedrijven.

Tot de gedeeltelijk georganiseerde groepen (22½ pCt.) behooren die van Limburg, waarmede de voornaamste kolenmijnen in deze provincie zijn verbonden, die van Charleroi, welke weer de „Gaz et Electricité du Hainaut,” de „Sambre et Moselle” en eenige kolenmijnen vereenigt. In België bestaan verschillende groepen van distributiebedrijven: 1) Inter Brabant (4 centrales, waarvan 1 industriële); 2) Centrales Electriques des Flandres et du Brabant (4 centrales in Vlaanderen); 3) Inter-Escaut (Electricité Escaut et Intercommunale, centrale te Schelle).

Uit het voorgaande blijkt, dat, hoewel er gedurende de laatste jaren verscheidene organisaties werden opgericht, ten doel hebbende eenheid te brengen in de opwekking en de distributie van elektrische kracht en deze te reorganiseeren, de coördinatie verre van volmaakt is, doordat bepaalde groepen langs elkander heengaan zonder tot overeenstemming te komen en doordat de concurrentie tusschen de beide groepen zeer groot is. 2.470 gemeenten beschikken over een net; 210 wachten er op. 675 netten worden door de overheid geëxploiteerd, die hierin Frs. 690 miljoen heeft geïnvesteerd.

België kan dus als bijna geheel geëlectriceerd beschouwd worden. Ondanks de afzonderlijke overeenkomsten blijven twee standpunten tegenover elkaar staan. Eenerzijds willen de industriële producenten,

die het grootkapitalisme vertegenwoordigen, de opwekking van de electriciteit als die van een bijproduct organiseeren en door onderlinge uitwisseling van stroom bezuinigingen tot stand brengen, technische verbeteringen doorvoeren, tijdens de spitsuren hydro-eletrischen stroom gebruiken, gas en steenkolen van geringe kwaliteit aanwenden. Zij zijn dus voorstanders van concentratie.

Terwijl de distributiebedrijven met eenige van deze principes instemmen, willen zij een betrekkelijke decentralisatie behouden, nl. het oprichten van kleinere doch talrijke krachtcentrales, in de nabijheid van de consumenten. Zij zijn als vertegenwoordigers van de orthodox-liberale opvatting van de productie te beschouwen.

De oplossing van het probleem hangt niet van deze groepen af. Zij berust bij de banken en de holdingmaatschappijen, die zooals men weet, de feitelijke zeggenschap over de productie in België hebben. Deze instellingen hebben belangen bij beide groepen. De deelnemingen van de banken domineeren bij de zware industrie; die van de holdingmaatschappijen bij de distributiebedrijven.

Het zeer ingewikkelde karakter van de deelnemingen werkt overigens hoogst verwarrend: minstens 5 holdingmaatschappijen — waaronder de Sofina — en één bank hebben belangen in de Intercommunale Belge, die zelf weer participaties heeft in holdingmaatschappijen en distributiebedrijven. Al deze holdingmaatschappijen zijn tot ruil van aandelen overgegaan, en het is niet onredelijk te beweren, dat er op overdreven wijze geïnvesteerd is in de holdingmaatschappijen, die met haar buitenlandsche dochterondernemingen een goede basis voor beursspeculaties vormen.

De banken, en vooral de Société Générale de Belgique, hebben groot belang bij een harmonieuze organisatie van de opwekking van electriciteit in België volgens de plannen van de Commissie van de „Grands Travaux”, doch zij moeten rekening houden met de belangen van de beurs- en de kapitaalmarkt, die sterk geïnteresseerd zijn bij de distributiebedrijven. De organisatie zal dus langzaam en moeilijk zijn door te voeren en wellicht zal men niet tot een zoo intense concentratie komen als de vijf bovengenoemde hoofdcentrales zouden kunnen tot stand brengen. De tegenwoordige crisis vertraagt bovendien de uitvoering van deze plannen als gevolg van den ongunstigen toestand op de kapitaalmarkten.

Het is evenwel zeer goed mogelijk, dat een zekere overkapitalisatie en een potentiële overproductie van stroom, evenals het overwicht van de industriële producenten, versterkt door de toetreding van de zware chemische industrie, eindigen met het scheppen van gunstige voorwaarden voor de uitvoering van de zeer verleidelijke plannen, die zijn opgesteld overeenkomstig de voornaamste wenschen van het grootkapitaal.

AANTEKENINGEN.

De conjunctuur in Duitsland.

Volgens het jongste kwartaalsbericht van het Institut für Konjunkturforschung te Berlijn is de daling van de conjunctuur in de laatste maanden niet zoo hevig geweest als voordien. In de verbruiksindustrieën vond als reactie op een gedeeltelijk zeer sterke vermindering van het verbruik een kleine opleving plaats. Dit is dan ook de reden, dat de productie in enkele bedrijfstakken (textiel, schoenen) iets is gestegen, waardoor ook de algemeene productie-index eenigszins kon verbeteren, zooals uit het hieronder opgenomen conjunctuuroverzicht blijkt.

De achteruitgang in de industrieën van productiemiddelen is iets verminderd. Ook op de arbeidsmarkt is een verandering ten goede ingetreden. Weliswaar is de werkloosheid niet in overeenstemming met de seizoenschommelingen gedaald, maar de voordien aanwezige tendens tot een verdere verslechtering bestaat niet meer in dezelfde mate.

Op het oogenblik zijn, door de aanhoudende spanning op de kapitaalmarkt, evenals door den gespannen politieken toestand factoren in het leven geroepen, die een diagnose, dat de periode van een sterken teruggang van de productie als overwonnen kan worden beschouwd, niet zonder meer toelaten. Temeer, daar de

exportvooruitzichten van de Deutsche industrie slecht blijven en de vooruitzichten op toenemenden kapitaal-invoer door de onrust nog ongunstiger zijn geworden. De voorwaarden voor een opleving zijn niet aanwezig. Het economisch leven zal dit jaar eerder nog in een depressietoestand blijven.

CONJUNCTUURGEGEVENS BETREFFENDE DUITSCHLAND.

Datum	Productie ¹⁾ , Handel en Verkeer																
	Index van de industriële productie	Productie-index van					Aantal werkloozen ²⁾	Buitenlandsche handel ³⁾						Invoer resp. uitvoer (-) overschot	Scheepvaart- verk. v. d. belangr. havens ²⁾		Ontvangsten van de spoorwegen
		Steenkolen	Ijzer	Staal	Machine-industrie	Katoen-industrie		Invoer			Uitvoer				In-komend	Uit-gaand	
								Totaal	Grondstoffen	Fabri-katen	Totaal	Grondstoffen	Fabri-katen				
Gemiddelde van 1928 = 100						1000	in millioenen R.M.						in 1000 N.R.T.	Mill. R.M.			
1925	83,2	87,6	86,6	84,6	81,8	95,6	—	1.030	518	167	774	166	563	256	2.766	2.793	—
1926	78,9	96,5	82,7	76,7	69,5	80,4	—	834	412	114	868	228	596	+ 34	3.190	3.183	—
1927	100,1	102,0	111,3	112,6	91,7	110,6	—	1.186	599	212	900	217	644	286	3.389	3.374	417,6
1928	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	—	1.167	602	204	1.023	229	740	144	3.678	3.653	428,3
1929	101,4	108,3	113,8	112,5	100,9	90,5	1.917	1.121	600	189	1.124	244	819	+ 4	3.637	3.598	445,5
1930	83,6	94,7	82,5	80,5	83,1	90,3	3.140	868	459	150	1.003	204	753	+ 137	3.671	3.644	380,3
Januari '30	93,7	112,6	109,2	103,7	81,3	99,2	3.218	1.305	634	174	1.092	249	795	212	3.450	3.465	360,6
Februari	91,0	101,9	106,7	103,7	83,2	100,3	3.366	982	524	168	1.026	224	756	+ 45	3.144	3.073	340,3
Maart	90,9	97,1	100,8	97,6	90,2	96,6	3.041	884	493	168	1.104	221	834	+ 220	3.633	3.535	385,7
April	92,3	96,2	93,1	91,0	88,7	107,5	2.787	889	480	159	977	200	735	+ 88	3.544	3.550	379,4
Mei	88,4	92,5	85,9	84,1	87,7	92,3	2.635	830	454	159	1.097	236	813	+ 267	3.971	3.975	386,5
Juni	82,0	92,3	79,4	75,6	87,4	79,4	2.641	814	441	150	910	187	670	+ 96	3.887	3.710	400,9
Juli	80,6	86,4	77,2	71,0	88,2	89,1	2.765	909	478	150	951	199	707	+ 42	3.863	3.985	415,5
Augustus	79,6	88,7	73,8	72,9	89,7	81,8	2.883	795	437	137	971	185	740	+ 175	3.936	3.942	415,5
September	78,8	90,7	67,6	66,1	85,2	82,1	3.004	736	396	133	1.001	195	762	+ 265	3.730	3.909	387,9
October	77,6	91,3	68,9	67,2	69,6	84,2	3.252	834	430	144	1.073	208	817	+ 239	3.870	3.771	405,3
November	75,4	92,6	65,8	67,8	74,1	82,6	3.699	734	383	134	931	176	711	+ 197	3.462	3.457	356,7
December	72,5	93,9	61,4	65,5	71,8	87,9	4.384	681	359	122	903	169	697	+ 222	3.559	3.357	349,1
Januari '31	67,7	90,2	60,5	62,9	54,8	77,4	4.887	715	375	116	775	170	575	+ 60	3.349	3.317	302,7
Februari	68,8	82,6	57,7	67,2	59,4	80,5	4.972	620	331	113	778	160	591	+ 158	2.732	2.746	281,3
Maart	72,2v	82,0	56,1	66,1	64,6	83,5	4.744	584	297	111	867	172	662	+ 283	3.223	2.250	329,4
April	74,0v	79,3v	54,6v	65,5v		90,5	4.358	679	368	115	818	160	620	+ 139			326,4
Mei							4.067	600	311		783		593	+ 183			

1) De indexcijfers van de productie zijn ontleend aan de publicaties van het Institut für Konjunkturforschung. 2) Deze cijfers, ontleend aan Wirtschaft und Statistik, zijn voor de jaren 1925—1929 maandgemiddelden. 3) De cijfers 1925—1929 zijn maandgemiddelden. v) voorloopig.

Datum	Kapitaalmarkt ¹⁾														Geldmarkt ¹⁾				Prijzen		Aantal Faillissementen
	Effectenbeurs							Emissies ²⁾							Tegede bij Spaarbanken ³⁾	Callrente	Parti-culier Disconto	Rente van maandgeld	Indexcijf. v. Groothand. prijzen	Kosten van Levens-onderhoud	
	Indexcijfer van							Totaal	Binnen-landsche	In het buitenland opgenomen	Aandeelen										
	Aandelen	Credit-banken	Steenkolen ondern.	12 Metaal-industriën	14 Electro-techn. ondern.	26 Chemische ondern.	8% Goud Pandbr. Hyp.bank				Obligaties	Privaat-rechtelijke ondern.	Publiek-rechtelijke lichamen								
1924—1926 = 100							in millioenen R.M.							mill. R.M.	1913=100	1913/4=100					
1925 ..	93	93	97	97	93	89	—	250	145	105	55	195	182	68	1.694	9,08	7,62	10,82	142	—	948
1926 ..	109	118	121	97	121	113	—	510	381	129	82	428	310	200	3.185	5,31	4,91	6,57	134	—	1.003
1927 ..	158	162	163	130	174	155	—	479a	361a	118	120	359	358	121a	4.693	6,05	5,49	7,82	138	148	472
1928 ..	148	159	128	101	174	142	97,2	476b	354b	122	111	364	321	155b	6.990	6,74	6,54	8,22	140	152	665
1929 ..	134	153	120	85	168	123	94,4	242c	213c	29	82	160	174	68c	9.016	7,68	6,87	8,97	137	154	821
1930 ..	109	130	111	73	139	94	97,3	367	269	98	46	321	225	142	10.400	5,06	4,43	6,14	125	147	945
Jan. '30	120	141	123	80	149	102	93,0	322	319	3	163	159	303	19	9.359	6,43	6,33	8,30	132	152	1.106
Febr.	121	143	123	82	148	102	94,1	433	277	156	34	399	337	96	9.548	6,36	5,54	7,41	129	150	1.103
Maart	119	139	123	81	146	101	94,8	450	355	95	23	427	321	129	9.637	5,88	5,12	6,93	126	149	1.142
April	122	139	123	82	150	106	97,1	473	369	104	45	428	273	200	9.724	4,80	4,46	6,00	127	147	1.006
Mei	122	138	121	81	156	108	98,7	321	272	49	27	294	214	107	9.836	4,34	3,89	5,37	126	147	1.062
Juni	116	135	118	78	151	100	99,2	753	247	506	21	732	175	578	9.912	4,04	3,58	4,96	125	148	853
Juli	110	129	112	73	142	94	100,0	419	378	41	94	325	346	73	10.008	4,46	3,40	4,73	125	149	977
Aug.	103	125	103	67	133	89	99,8	539	329	210	27	512	145	394	10.094	3,82	3,24	4,78	125	149	819
Sept.	102	123	103	66	133	89	99,0	169	168	1	30	139	141	28	10.148	4,07	3,30	4,89	123	147	753
Oct.	96	117	97	64	125	83	96,8	180	168	12	46	134	161	19	10.191	5,22	4,66	6,23	120	145	849
Nov.	92	114	93	61	119	81	97,4	164	164	—	15	149	129	35	10.272	5,70	4,79	6,68	120	144	820
Dec.	87	112	92	58	111	78	97,8	178	178	—	33	145	152	26	10.400	5,66	4,83	7,36	118	142	850
Jan. '31	82	111	86	54	100	74	99,0	301	301	—	75	226	273	28	10.767	5,10	4,75	6,70	115	140	1.085
Febr.	86	111	87	56	106	79	99,4	193	193	—	48	145	169	24	10.946	5,78	4,88	6,61	114	139	1.065
Maart	91	113	93	59	112	86	99,8	196	195	1	14	182	165	31	11.044	5,31	4,76	6,41	114	138	1.240
April	92	113	94	59	113	88	100,2								11.165	5,88	4,65	5,95	114	137	972
Mei	83	106	85	53	102	79									5,64	4,65	5,90	113	137	956	

1) De cijfers betreffende de kapitaal- en geldmarkt zijn ontleend aan „Wirtschaft und Statistik“. 2) De cijfers van 1925—1929 zijn maandgemiddelden. Een scheiding tusschen privaatrechtelijke ondernemingen en publiekrechtelijke lichamen is voor Duitsland uiterst moeilijk. Wij hebben getracht deze zoo zuiver mogelijk weer te geven. 3) De cijfers hebben betrekking op het einde van de maand, resp. van het jaar. a) waarvan 5, b) 1, c) 2, d) 19 buitenl. em. in Duitsland.

MAANDCIJFERS.

OVERZICHT VAN DE INDISCHE MIDDELEN.

(In Guldens).

	Maart 1931	Jan./Maart 1931	Overeenk. periode 1930
Belastingen.			
Pachten	15.212	30.897	44.427
Invoerr. incl. Landsgoed.	5.088.282	14.577.801	20.916.230
Uitvoerr. incl. Landsgoed.	441.077	1.268.698	2.371.452
Accijnzen	3.364.425	9.685.973	10.758.370
Andere ontv. I. U. en A.	23.665	61.587	85.305
Statistiekrecht	346.205	977.005	1.409.313
Personeele belasting	258.931	875.431	854.371
Inkomstenbelasting	2.644.670	10.531.303	11.013.333
Vennootschapsbelasting ..	536.253	3.865.076	5.721.099
Verponding	351.238	4.543.416	2.371.411
Recht van openb. verkoop.	306.398	767.327	675.860
Zegelrecht	846.942	2.348.116	3.141.370
Oversch. van vaste goed.	179.191	575.532	604.835
Recht v. succ. en overgang	22.019	60.314	110.910
Vergunning speel tafels ..	13.190	28.730	27.203
Slachtbelastingen	378.521	1.375.573	1.550.578
Bijzondere bel. buitengew.	13.965	36.610	32.674
Hoofdgeld	7.140	12.663	16.089
Landelijke inkomsten....	792.333	1.996.659	2.247.331
Belasting op loterijen....	1.627	4.665	1.486
Totaal	15.631.284	53.623.376	63.953.647
Monopolies.			
Opium excl. opiumfabriek	2.229.292	6.979.676	9.070.959
Pandhuizen	1.451.049	4.855.199	6.121.959
Zout	1.471.295	3.564.302	3.529.288
Totaal	5.151.636	15.399.177	18.722.206
Producten.			
Kina en Thee	7.080	7.080	101.732
Landscaoutchoubedrijf ..	312.803	534.438	1.080.934
Boschwezen	991.096	2.694.854	3.448.627
Goud en zilver	68.091	214.558	334.633
Banka-tin	2.229.777	6.572.143	8.196.550
Steenkolen	1.101.141	2.330.270	2.475.184
Totaal	4.709.988	12.353.343	15.637.660
Bedrijven.			
Havenwezen	1.285.399	4.683.592	4.939.791
Baggerdienst	455.615	646.778	1.032.546
Waterkracht en Electricit.	323.771	415.547	316.351
Landsdrukkerij	66.200	86.004	27.382
Post-, Telegr.- en Tel. dienst	2.472.193	7.612.960	8.068.948
Spoor- en Tramwegen....	4.319.409	14.129.603	16.335.632
Totaal	8.922.587	27.574.484	30.720.650
Diverse middelen.			
Aand. ijd. winst N.V., Gem.	—	—	—
"Mijnb. Mij. Billiton"....	—	—	—
Aandeel ijd. winst van de	—	—	—
Javasche Bank	—	—	—
Afstand van grond	187.385	1.512.738	1.541.117
Mijnconcessies	35.468	125.174	114.241
Boeten en verbeurdverkl.	110.678	357.620	337.107
Leges en salarissen, ont-	—	—	—
vangen d. de griffiers	—	—	—
v/d. versch. rechtscoll....	31.328	103.790	105.288
Heffing terzake van gesl.	—	—	—
werkovereenkomsten ..	22.253	76.303	188.830
Opbrengst d. Weeskamers	88.709	275.435	189.847
Kadaster	23.293	101.854	126.784
Ontvangsten van het	—	—	—
Gevangeniswezen	312.140	1.091.290	1.170.800
Afkoop heerendienst. B.G.	558.117	1.277.760	1.703.529
Schoolgelden	333.999	1.352.153	1.286.593
Ontv. groote ziekenin-	—	—	—
richtingen en krank-	—	—	—
zinnigengestichten	101.846	272.593	260.654
IJK van maten en gew...	45.036	130.084	107.488
Verk. en verh. van huizen	194.599	573.712	563.838
Ontv. waterleidingen	34.965	113.541	115.219
Bakengelden	198.777	668.627	749.847
Loodsgelden	272.019	750.961	864.783
Allerlei	109.698	538.031	897.566
Totaal	2.660.310	9.321.166	10.323.531
Totaal generaal	37.075.805	118.271.546	139.357.694

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

BANKDISCONTO'S.

	Disc. Wissels. 2 16 Mei '31	Lissabon .... 7 1/2 2 Juni '30
Ned. Bk. { Bel. Binn. Eff. 2 1/2 16 Mei '31		Londen ..... 2 1/2 15 Mei '31
{ Vrsch. in R.C. 2 1/2 16 Mei '31		Madrid ..... 6 19 Juli '30
Athene ..... 9 2 Dec. '28		N.-York F.R.B. 1 1/2 7 Mei '31
Batavia ..... 4 1/2 10 Mrt. '30		Oslo ..... 4 8 Nov. '30
Belgrado ..... 5 1/2 28 Mei '30		Parijs ..... 2 2 Jan. '31
Berlijn ..... 7 13 Juni '31		Praag ..... 4 24 Juni '30
Boekarest ..... 8 1 Apr. '31		Retoria ..... 5 12 Mrt. '31
Brussel ..... 2 1/2 31 Juli '30		Rome ..... 5 1/2 19 Mei '31
Budapest ..... 7 16 Juni '31		Stockholm ... 3 6 Feb. '30
Calcutta ..... 6 28 Mei '31		Tokio ..... 5 1 6 Oct. '30
Dantzig ..... 5 10 Oct. '30		Weenen ..... 7 1/2 16 Juni '31
Helsingfors ..... 6 26 Aug. '30		Warschau ... 7 1/2 3 Oct. '30
Kopenhagen .... 3 1/2 12 Nov. '30		Zwits. Nat. Bk. 2 23 Jan. '31

OPEN MARKT.

	1931				1930	1929	1914
	27 Juni	22/27 Juni	15/20 Juni	8/13 Juni	23/28 Juni	21/29 Juni	20/24 Juli
Amsterdam							
Partic. disc.	1	15/16-1 1-1/4	7/8-1	1-1/16 1-1/4	13/14-21/16 13/14-21/4	5 1/4-3/8 4 3/4-5 1/2	3 1/8-3/16 2 1/4-3/4
Londen							
Daggeld...	1 1/2-2	1 1/2-2	3/4-2	3/4-2	1 1/4-2	3 1/2-6 1/2	1 3/4-2
Partic. disc.	2-1/16	2-1/16	2 1/16-5/32	2 1/16-5/32	2 1/16-7/16	5 1/16-7/16	2 1/4-3/4
Berlijn							
Daggeld...	7-8 1/2	6 1/2-8 1/2	6 1/2-9	4 1/2-7	1 1/2-6	6 1/2-11 1/2	—
Partic. disc.	7	7	7	5	3 1/2	7 1/2	—
30-55 d...	7	7	7	5	3 1/2	7 1/2	—
56-90 d...	7	7	7	5	3 1/2	7 1/2	2 1/8-1/2
Waren							
wechsel.	7 1/4-1 1/2	7 1/4-1 1/2	7-1 1/4	5-3/4	3 3/4-7/8	8 1/4-1 1/2	—
New York							
Daggeld 1)	1 1/2-3/4	1 1/2-3/4	1 1/2-3/4	1 1/2-3/4	1 1/2-2 3/4	10-1/4	1 3/4-2 1/4
Partic. disc.	1	1	1	1	2-1/8	5 1/2	—

1) Koers van 26 Juni en daaraan voorafgaande weken t/m Vrijdag.

WISSELKOERSEN.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	New York *)	Londen *)	Berlijn *)	Parijs *)	Brussel *)	Batavia 1)
23 Juni 1931	2.48 7/16	12.09 3/4	59.03 1/2	9.73	34.61	99 15/16
24 " 1931	2.48 7/16	12.09	59.—	9.73	34.61 1/2	99 15/16
25 " 1931	2.48 3/8	12.09 1/10	58.97 1/2	9.73	34.61 1/2	99 15/16
26 " 1931	2.48 3/8	12.08 3/4	58.96 1/2	9.72 1/2	34.61	99 15/16
27 " 1931	2.48 9/16	12.09 1/8	59.—	9.73	34.62	99 15/16
29 " 1931	2.48 3/8	12.09 1/8	59.—	9.73 1/4	34.62	99 15/16
Laagsted. w. 1)	2.48 5/16	12.08 3/4	58.94	9.72 1/4	34.57 1/2	99 13/16
Hoogste d. w. 1)	2.48 3/8	12.09 3/8	59.05	9.73 1/4	34.63	99 13/16
22 Juni 1931	2.48 7/16	12.09	58.99 1/2	9.73	34.58	99 15/16
15 " 1931	2.48 3/8	12.08 3/16	58.95	9.73	34.58 1/2	99 15/16
Muntpariteit	2.48 3/4	12.10 3/4	59.26	9.75	34.59	100

Data	Zwitserland *)	Weenen *)	Praag 1)	Boekarest 1)	Milaan **)	Madrid **)
23 Juni 1931	48.19	34.92 1/2	7.36	1.48 1/2	13.01	24.50
24 " 1931	48.20	34.92 1/2	7.36 1/2	1.48 1/2	13.01	23.82 1/2
25 " 1931	48.17	34.92 1/2	7.35 1/2	1.48 1/2	13.01	23.50
26 " 1931	48.15	34.95	7.36 1/2	1.48 1/2	13.01	23.40
27 " 1931	48.07 1/2	34.95	7.36	1.48 1/2	—	—
29 " 1931	48.07	34.95	7.36	1.48 1/2	13.01	23.47 1/2
Laagsted. w. 1)	48.04	34.87 1/2	7.35	1.47 1/2	12.99	23.20
Hoogste d. w. 1)	48.20	34.97 1/2	7.37	1.49 1/2	13.02	24.60
22 Juni 1931	48.19	34.92 1/2	7.35 1/2	1.48 1/2	13.01	23.80
15 " 1931	48.24 1/2	34.92 1/2	7.36 1/2	1.48 1/2	13.00 1/2	25.02 1/2
Muntpariteit	48.—	35.10	7.37 1/2	1.48 1/2	13.09	48.52 1/2

Data	Stockholm *)	Kopenhagen *)	Oslo *)	Helsingfors 1)	Buenos Aires 1)	Montreal 1)
23 Juni 1931	66.65	66.57 1/2	66.57 1/2	6.26	78 3/4	2.47 11/16
24 " 1931	66.65	66.55	66.55	6.25 1/2	78 3/4	2.48 11/16
25 " 1931	66.65	66.55	66.55	6.25 1/2	79	2.47 3/8
26 " 1931	66.65	66.55	66.57 1/2	6.25 1/2	78 3/8	2.48 1/8
27 " 1931	66.65	66.57 1/2	66.55 1/2	6.25 1/2	78 1/8	2.47 1/8
29 " 1931	66.67 1/2	66.57 1/2	66.57 1/2	6.25 1/2	80 3/8	2.48
Laagste d. w. 1)	66.57 1/2	66.50	66.50	6.24	77 1/2	2.47
Hoogste d. w. 1)	66.67 1/2	66.60	66.60	6.27	81	2.48 7/8
22 Juni 1931	66.65	66.55	66.55	6.25	77	2.47 3/8
15 " 1931	66.57 1/2	66.52 1/2	66.52 1/2	6.25 1/2	75 1/8	2.47 3/8
Muntpariteit	66.67	66.55	66.67	6.26 1/2	95 3/4	2.48 3/4

*) Noteering te Amsterdam. **) Not. te Rotterdam. 1) Part. opgave.
 In het eerste nummer van iedere maand komt een overzicht voor van een aantal niet wekelijks opgenomen wisselkoersen.

KOERSEN TE NEW YORK. (Cable).

Data	Londen (\$ per £)	Parijs (\$ p. 100 fr.)	Berlijn (\$ p. 100 Mk.)	Amsterdam (\$ p. 100 gld.)
23 Juni 1931	4,86 ⁷ / ₈	3,91 ⁵ / ₁₆	23,75 ³ / ₄	40,25 ³ / ₄
24 " 1931	4,86 ¹⁹ / ₃₂	3,91 ⁵ / ₁₆	23,74 ³ / ₄	40,25 ³ / ₄
25 " 1931	4,86 ¹⁷ / ₃₂	3,91 ³ / ₈	23,63 ³ / ₄	40,24 ⁵ / ₈
26 " 1931	4,86 ¹⁷ / ₃₂	3,91 ⁷ / ₃₂	23,73 ³ / ₄	40,24 ³ / ₄
27 " 1931	4,86 ¹⁵ / ₃₂	3,91 ⁷ / ₃₂	23,73 ³ / ₄	40,24
29 " 1931	4,86 ³ / ₈	3,91 ⁷ / ₃₂	23,73 ³ / ₄	40,23
30 Juni 1930	4,85 ¹⁵ / ₁₆	3,92 ³ / ₈	23,83 ³ / ₄	40,19 ³ / ₄
Muntpariteit	4,8667	3,90 ⁵ / ₈	23,81 ³ / ₄	40 ¹ / ₁₆

KOERSEN TE LONDEN.

Plaatsen en Londen	Noteerings-eenheden	13 Juni 1931	20 Juni 1931	22/27 Juni '31 Laagste/Hoogste	27 Juni 1931
Alexandrië	Piast. p. £	97 ³ / ₈	97 ³ / ₈	97 ⁷ / ₁₆ 97 ⁹ / ₁₆	97 ³ / ₈
Athene	Dr. p. £	375	375	374 ³ / ₄ 375 ¹ / ₂	375
Bangkok	Sh. p. tical	1/9 ³ / ₄	1/10	1/9 ⁵ / ₈ 1/10	1/9 ⁵ / ₈
Budapest	Pen. p. £	27.87 ¹ / ₂	27.87	27.84 27.90	27.87 ¹ / ₂
Buenos Aires	d. p. \$	34 ³ / ₄	34 ⁷ / ₈	34 ¹ / ₁₀ 35 ¹³ / ₁₆	35 ¹ / ₄
Calcutta	Sh. p. rup.	1/5 ²⁵ / ₃₂	1/5 ⁴⁰ / ₆₄	1/5 ⁵ / ₈ 1/5 ¹³ / ₁₆	1/5 ²⁵ / ₃₂
Constantin	Piast. p. £	1.025	1.025	1.025	1.025
Hongkong	Sh. p. \$	11 ³ / ₄	11 ¹ / ₂	11 ⁵ / ₈ 11 ¹ / ₂	11 ⁰ / ₁₁
Kobe	Sh. p. yen	2/0 ²⁵ / ₆₄	2/0 ²⁵ / ₆₄	2/0 ¹¹ / ₃₂ 2/0 ⁷ / ₁₆	2/0 ²⁵ / ₆₄
Lissabon	Escu. p. £	110	110	109 ³ / ₈ 110 ³ / ₈	110
Mexico	\$ per £	9.95	9.90	9.80 10.00	9.90
Montevideo	d. per £	29	28 ³ / ₈	28 ³ / ₈ 29 ³ / ₈	29 ³ / ₈
Montreal	\$ per £	4.87 ⁵ / ₈	4.88	4.87 ³ / ₄ 4.89 ³ / ₄	4.88 ¹ / ₈
Rio d. Janeiro	d. per Mil.	31 ¹ / ₁₆	31 ¹ / ₁₆	3 ¹ / ₈ 3 ¹ / ₈	3 ²⁵ / ₃₂
Shanghai	Sh. p. tael	1/2 ³ / ₄	1/2 ³ / ₄	1/2 ³ / ₄ 1/4 ¹ / ₈	1/4 ¹ / ₈
Singapore	id. p. \$	2/3 ³ / ₄	2/3 ³ / ₄	2/3 ¹¹ / ₁₆ 2/3 ¹³ / ₁₆	2/3 ³ / ₄
Valparaiso	\$ per £	39.91	39.94	39.86 40.00	39.95
Warschau	Zl. p. £	43 ⁵ / ₈	43 ⁵ / ₈	43 ⁵ / ₁₆ 43 ⁷ / ₁₆	43 ⁵ / ₈

1) 90 dg.

ZILVERPRIJS

GOUDPRIJS

Londen ¹⁾ N.York ²⁾	Londen
22 Juni 1931.. 13 ¹³ / ₁₆	28 ⁷ / ₈
23 " 1931.. 13 ³ / ₄	28 ³ / ₄
24 " 1931.. 13 ³ / ₈	28 ⁵ / ₈
25 " 1931.. 13 ⁷ / ₁₆	28 ⁷ / ₈
26 " 1931.. 13 ⁷ / ₁₆	28 ⁷ / ₈
27 " 1931.. 13 ⁹ / ₁₆	29 ³ / ₈
28 Juni 1930.. 16	34 ⁵ / ₈
27 Juli 1914.. 24 ¹ / ₁₆	59
22 Juni 1931.... 84/11 ³ / ₄	84/11 ³ / ₄
" 1931.... 84/10 ³ / ₄	84/10 ³ / ₄
" 1931.... 84/11	84/11
" 1931.... 84/11	84/11
" 1931.... 84/11	84/11
" 1931.... 84/11 ³ / ₄	84/11 ³ / ₄
28 Juni 1930.... 85/0	85/0
27 Juli 1914.... 84/11	84/11

1) In pence p. oz. stand. 2) Foreign silver in \$ c. p. oz. fine. 3) In sh. p. oz. fine

STAND VAN 's RIJKS KAS.

Vorderingen.	15 Juni 1931	23 Juni 1931
Saldo van 's Rijks Schatkist bij De Nederlandsche Bank	f 42.314.289,79	f 47.778.568,11
Saldo b. d. Bank voor Ned. Gemeenten	" 736.754,59	" 913.279,93
Voorschotten op ult. Mei, 1931 aan de gemeenten verstrekt op voor haar door de Rijksadministratie te heffen gemeentelijke ink.bel. en opp. op de Rijksink.bel.	" 9.230.638,30	" 9.230.638,30
Voorschotten op ult. Mei, 1931 aan de gemeenten verstrekt op aan haar uit te keeren hoofdsom der personeele belasting, aandeel in de hoofdsom der grondbelasting, alsmede van opcenten op die belastingen	" 8.639.819,14	" 8.639.819,14
Voorschotten aan Ned.-Indië	" 79.571.569,25	" 81.07.685,42
Id. aan Suriname	" 11.707.168,45	" 11.596.796,88
Id. aan Curaçao	" 6.587.663,67	" 6.646.353,40
Kasvord. weg. creditverst. a/h. buitenl. Daggeldleeningen tegen onderpand	" 99.037.037,12	" 98.056.108,35
Saldo der postrekeningen van Rijks-comptabelen	" 21.539.258,71	" 18.260.529,69
Vordering op het Alg. Burg. Pensioenfond ¹⁾	" 10.983.289,39	" 10.872.500,31
Vordering op andere Staatsbedrijven ¹⁾	" 17.125.771,67	" 17.165.771,67
Verplichtingen.		
Schatkistbiljetten in omloop	f 178.814.000,—	f 178.814.000,—
Schatkistpromessen in omloop	" 74.040.000,—	" 74.040.000,—
Zilverbons in omloop	" 2.679.511,—	" 2.641.956,—
Schuld aan het Alg. Burg. Pensioenf. 1)	" —	" —
Id. a. h. Staatsbedrijf d. P., T. en T. 1)	" 16.734.783,49	" 21.101.726,18
Id. aan andere Staatsbedrijven 1)	" 1.102.111,61	" 1.148.811,21
Id. aan diverse instellingen 1)	" 3.856.404,77	" 3.877.763,81

1) In regk.-crt. met 's Rijks Schatkist.

NEDERLANDSCH-INDISCHE VLOTTENDE SCHULD.

Vorderingen:	20 Juni 1931	27 Juni 1931
Saldo bij de Javasche Bank	—	—
Betaalmiddelen in 's Lands Kas w.o. muntbiljetten	f 41.082.000,—	—
" 1.519.000,—	—	—
Verplichtingen:		
Voorschot 's Rijks kas e. a. Rijksinstell.	" 80.992.000,—	f 81.901.000,—
Schatkistpromessen	" 16.500.000,—	" 16.500.000,—
Schatkistbiljetten	" 1.000.000,—	" 1.935.000,—
Muntbiljetten in omloop	" 11.000.000,—	" 10.570.000,—
Schuld aan het Ned.-Ind. Muntfonds.	" 37.000,—	" 218.000,—
Idem aan de Ned.-Ind. Postspaarb. bank.	" 903.000,—	" 814.000,—
Voorschot van de Javasche Bank	" 24.161.000,—	" 26.984.000,—

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 29 Juni 1931.

		Activa.	
Binnenl. Wis-	Hfdbk. f	34.178.666,28	
sels, Prom.,	Bijbnk. "	176.449,62	
enz. in disc.	Ag.sch. "	8.400.875,28	f 42.755.991,18
Papier o. h. Buitent. in disconto			" —
Idem eigen portef. f		228.484.353,—	
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel.		—	" 228.481.353,—
Beleeningen			
incl. vrach.	Hfdbk. f	36.039.288,51	
in rek.-crt.	Bijbnk. "	6.494.479,50	
op onderp.	Ag.sch. "	59.171.539,71	f 101.705.307,72
Op Effecten		f 100.099.375,30	
Op Goederen en Spec.		1.605.950,42	" 101.705.307,72
Voorschotten a. h. Rijk			" —
Munt en Muntmateriaal			
Munt, Goud	f	88.687.695,—	
Muntmat., Goud		408.728.556,36	
		f 497.416.251,36	
Munt, Zilver, enz.		38.351.229,93	
Muntmat., Zilver		—	" 535.767.481,29 ¹⁾
Belegging 1/4 kapitaal, reserves en pensioenfond ²⁾			" 26.307.842,83
Gebouwen en Meub. der Bank			" 5.000.000,—
Diverse rekeningen			" 52.853.533,59
			f 992.874.509,61
Passiva.			
Kapitaal	f	20.000.000,—	
Reservefond ³⁾		7.563.205,59	
Bijzondere reserve		8.000.000,—	
Pensioenfond ³⁾		7.444.866,15	
Bankbiljetten in omloop		879.330.420,—	
Bankassigtiën in omloop		1.329.533,32	
Rek.-Cour. f Het Rijk	f	34.192.666,29	
saldo's: Anderen		33.334.827,94	" 67.527.494,23
Diverse rekeningen			" 1.678.990,32
			f 992.874.509,61
Beschikbaar metaalsaldo	f	156.046.941,84	
Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is			" 390.117.350,—
1) Waarvan in het buitenland	f	28.846.779,33	

Voornaamste posten in duizenden gulden.

Data	Goud		Circulatie	Andere opelschb. schulden	Beschikk. Metaal-saldo ¹⁾	Dek-kings perc
	Munt	Muntmat.				
29 Juni '31	88.688	408.729	879.330	68.857	156.047	56 ¹ / ₂
22 " '31	88.687	408.494	842.202	101.983	159.773	57
15 " '31	88.487	389.994	849.489	75.597	148.488	56
8 " '31	88.486	361.494	852.874	39.231	131.379	54 ¹ / ₂
1 " '31	88.484	361.494	885.730	42.520	116.503	52 ¹ / ₂
26 Mei '31	88.484	361.494	837.012	42.852	134.470	55
30 Juni '30	64.861	367.054	843.171	32.117	107.805	52
25 Juli '14	65.708	96.410	310.437	6.198	43.521	54

Data	Totaal bedrag discont ^o 's	Schatkist-promessen rechtstreeks	Beleeningen	Papier op het buitenl.	Diverse rekeningen ²⁾
29 Juni 1931	42.756	—	101.705	228.484	52.854
22 " 1931	44.051	—	95.798	228.434	59.208
15 " 1931	44.919	—	95.043	225.641	61.586
8 " 1931	45.457	—	95.104	224.987	58.875
1 " 1931	43.722	—	131.555	224.666	60.944
26 Mei 1931	42.182	—	93.341	223.736	54.493
30 Juni 1930	50.100	—	108.527	237.682	34.241
25 Juli 1914	67.947	—	61.686	20.188	50 ⁴ / ₈

1) Sedert den bankstaat van 14 Jan. '29 weder op de basis van 1/2 metaaldekking. 2) Sluippost activa.

CURAÇAOSCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden gulden.

Data	Metaal	Circulatie	Dis-conto's	Voor-schotten aan de kolonie	Diverse reke-ningen ¹⁾	Diverse reke-ningen ²⁾
1 Mei 1931	4.834	5.398	134	111 ³ / ₈	1.421	508
1 April 1931	4.836	5.546	135	167	1.329	327
1 Maart 1931	4.840	5.439	139	55	1.365	366
1 Februari 1931	4.842	5.551	132	16 ⁸ / ₈	1.428	304
1 Januari 1931	4.786	5.495	125	62 ³ / ₈	1.573	484
1 November 1930	4.677	5.567	176	193	1.939	855
1 Mei 1930	4.443	6.413	144	430	2.262	301

1) Sluipp. der activa. 2) Sluipp. der passiva. 3) Schuld aan de Kolonie.

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens. De samengetrokken cijfers der laatste weken zijn telegrafisch ontvangen.

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andere opeitsch. schulden	Beschikb. metaal-saldo
27 Juni 1931	160.600		240.300	37.500	49.480
20 " 1931	161.000		243.600	36.000	49.160
13 " 1931	161.100		248.300	33.300	48.460
30 Mei 1931	114.934	47.053	243.933	41.819	47.686
23 " 1931	114.890	46.865	243.911	42.183	47.316
16 " 1931	114.528	46.538	247.517	40.649	45.799
9 " 1931	114.499	47.539	250.610	38.647	46.335
28 Juni 1930	139.204	24.221	273.847	52.966	32.700
29 Juni 1929	161.350	22.435	304.925	47.453	42.834
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842

Data	Dis-conto's	Wissels, buiten N.-Ind. betaalb.	Beleeningen	Diverse rekeningen ¹⁾	Dek-kings-percentage
27 Juni 1931		112.800		***	58
20 " 1931		109.800		***	58
13 " 1931		113.200		***	57
30 Mei 1931	9.088	25.178	36.498	26.916	57
23 " 1931	9.053	24.330	36.208	29.182	57
16 " 1931	8.955	26.750	36.288	29.475	57
9 " 1931	9.012	26.274	36.434	31.126	56
28 Juni 1930	10.652	45.288	45.263	38.042	50
29 Juni 1929	10.265	27.825	104.173	27.236	53
25 Juli 1914	7.259	6.395	75.541	2.228	44

¹⁾ Sluippost activa.

BANK VAN ENGELAND.

Voornaamste posten in duizenden ponden sterling.

Data	Metaal	Bankbilj. in circulatie	Bankbilj. in Banking Departm.	Other Securities Disc. and Advances	Securities
24 Juni 1931	164.014	352.832	70.063	9.633	27.129
17 " 1931	161.987	352.266	68.661	9.395	28.044
10 " 1931	156.288	354.251	61.005	6.597	28.526
3 " 1931	152.934	356.371	55.505	7.106	28.311
27 Mei 1931	152.078	354.860	56.158	6.825	28.553
20 " 1931	151.206	351.541	58.633	5.956	25.890
25 Juni 1930	157.773	358.532	58.350	15.899	15.340
22 Juli 1914	40.164		29.317		33.633

Data	Gov. Sec.	Public Depos.	Other Deposits			Reserve	Dek-kings-perc. ¹⁾
			Bankers	Other Accounts			
24 Juni '31	30.401	25.249	61.644	33.520	71.182	59 ³ / ₃₂	
17 " '31	30.846	15.017	71.446	33.681	69.721	58	
10 " '31	33.121	9.627	69.561	33.267	62.037	55 ³ / ₃₂	
3 " '31	38.496	6.545	72.209	33.920	56.563	50 ⁸ / ₃₂	
27 Mei '31	31.215	17.449	54.761	33.820	57.218	53 ²⁰ / ₃₂	
20 " '31	31.880	14.966	56.634	34.026	59.665	56 ¹³ / ₃₂	
25 Juni '30	48.856	21.505	63.776	36.114	59.241	48 ²³ / ₃₂	
22 Juli '14	11.005	13.736		42.185	29.297	52	

¹⁾ Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in miljoenen francs.

Data	Goud	Zilver	Te goed in het buitens.	Wissels	Waarv. op het buitens.	Beleeningen	Renteloos voorschot a. d. Staat
19 Juni '31	56.525	850	5.737	25.078	20.424	2.793	3.200
12 " '31	56.138	845	5.573	25.280	20.584	2.866	3.200
5 " '31	55.933	835	5.464	25.407	20.695	2.869	3.200
29 Mei '31	55.634	827	5.430	26.919	20.730	2.806	3.200
20 Juni '30	44.005	319	6.820	23.626	18.683	2.721	3.200
23 Juli '14	4.104	640	—	1.541	8	769	—

Data	Bons v. d. zelfst. amort. k.	Diversen ¹⁾	Circulatie	Regg. Courant		
				Staat	Zelfst. amort. k.	Particulieren
19 Juni '31	5.082	2.258	76.475	1.048	8.264	14.128
12 " '31	5.082	2.234	77.012	1.016	8.320	13.383
5 " '31	5.082	2.665	77.803	990	8.656	12.395
29 Mei '31	5.082	2.506	78.185	1.123	8.817	12.669
20 Juni '30	5.395	1.879	71.846	3.199	1.820	9.340
23 Juli '14	—	—	5.912	401	—	943

¹⁾ Sluippost activa.

GOEDERENHANDEL.

GRANEN.

30 Juni 1931.

Toen Maandag 22 Juni het bekende moratorium-voorstel van President Hoover bekend werd, heeft in verschillende bedrijven een meer of minder krachtige opleving plaats gevonden, welke tot uiting is gekomen door prijsverbetering op velerlei gebied en een krachtig herstel van de fondsenmarkten. Ook de graanprijzen zijn op dien Maandag aanmerkelijk gestegen. Wat tarwe betreft is de prijsverbetering niet van langen duur geweest en reeds heel spoedig zijn aan de termijnmarkten in Noord- en Zuid-Amerika de verhoogingen weder geheel of bijna geheel verloren gegaan. Daarna is tengevolge van de droogte weder eenige verbetering ingetreden. De Julitermijn te Chicago sloot, vergeleken bij een week geleden, 1¼ dollarcenten, te Winnipeg ¾ dollarcenten per 60 lbs. lager. In Buenos Aires sloot Juli op Zaterdag 10 centavos en te Rosario 8 centavos per 100 KG. lager dan op den daaraan voorafgaanden Maandag. Gisteren waren in Zuid-Amerika de markten gesloten. Toen de eerste uitwerking van het Amerikaansche moratorium-voorstel voorbij was, heeft men gedacht, dat een moratorium geen groote verandering voor den graanhandel en speciaal voor den tarwehandel met zich mede behoefte te brengen en dat eigenlijk de positie op de tarwemarkt al zeer weinig veranderd was. De berichten uit Noord-Amerika blijven klachten brengen over droogte, vooral in Canada. Wel is daar in verschillende gedeelten der Prairie-Provincies regen gevallen, welke aan de te velde staande tarwe is ten goede gekomen, doch meer regen is dringend noodzakelijk in het Zuiden van Alberta en bijna overal in Saskatchewan en Manitoba. Vooral in Saskatchewan schijnt de toestand precar te zijn. Volgens particuliere schattingen zou de opbrengst in de 3 Prairie-Provincies niet grooter worden dan 63 pCt. van een normale. In de Vereenigde Staten is in het voorjaarstarwegebied een verbetering ingetreden, door vrij algemeenen weldadigen regen. Particuliere schattingen spreken op het oogenblik van een opbrengst van voorjaarstarwe van ongeveer 200 miljoen bushels. Met het binnenhalen van den wintertarwe-oogst wordt goede voortgang gemaakt en de opbrengst geeft reden tot tevredenheid. Deze wordt geschat tusschen 675 tot 700 miljoen bushels. Wanneer men hierbij nog den voorraad van ongeveer 200 miljoen bushels voegt, welke van den ouden oogst in handen van den Farm Board is, komt men voor de Vereenigde Staten tot een zeer groote hoeveelheid beschikbare tarwe. De Farm Board is van plan zijn voorraad allengs uit te verkoopen zonder daardoor de markt te ontwrichten. Het feit echter, dat de Farm Board van plan is tarwe te verkoopen, werkt er niet toe mede de stemming te verbeteren. De toestand in Noord-Amerika was voor koopers aanleiding om een gereserveerde houding aan te nemen en de verdere ontwikkeling van de situatie af te wachten. Bovendien geven ook de oogstvooruitzichten in Europa reden tot voorzichtigheid bij koopers. Deze vooruitzichten zijn namelijk gedurende den laatsten tijd aanmerkelijk verbeterd. Vooral in Frankrijk, waar gedurende de laatste 14 dagen een periode van mooi warm weer een aanmerkelijke verbetering in den stand der tarwe heeft teweeggebracht en een betere opbrengst wordt verwacht dan in het vorige jaar, toen de opbrengst klein was en de kwaliteit te wenschen liet. In Italië is men druk bezig met het binnenhalen van den oogst onder gunstige omstandigheden. Men heeft daar goede verwachtingen van de opbrengst en spreekt over de waarschijnlijkheid van het maken van een wettelijke bepaling om een zeker percentage binnenlandsche tarwe te gebruiken voor de fabricage van meel. Ook in Duitsland verwacht men een goede opbrengst van tarwe tengevolge van het gunstige weder van den laatsten tijd. De met tarwe bebouwde oppervlakte in Duitsland is grooter dan in het vorige jaar en de verwachting, dat meer binnenlandsche tarwe in Duitsland ter beschikking zal zijn, schijnt niet ongegrond. Ook in Roemenië, Zuid-Slavië en Bulgarije zijn de vooruitzichten gunstig. Alleen in Hongarije, Tsjecho-Slowakije en Spanje worden kleinere opbrengsten verwacht. In Polen, waar gedurende geruimen tijd werd geklaagd, is ook een verandering ten goede ingetreden en verwacht men nu opbrengsten van ongeveer gemiddelden omvang. De verbetering van de Europeesche oogstvooruitzichten is mede een der oorzaken geweest, dat de verbeterde stemming weder is verflauwd. De Europeesche behoefte in het volgende seizoen wordt ongeveer 10 miljoen quarters kleiner geschat dan in het tegenwoordige, terwijl waarschijnlijk de in vele landen bestaande invoerbelemmeringen zullen worden gehandhaafd, en dergelijke maatregelen ook in Italië genomen dreigen te worden. Ook wanneer de oogst in Canada slechts middelmatige resultaten oplevert, is men in importlanden

AANVOEREN in tons van 1000 KG.

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	22/28 Juni 1931	Sedert 1 Jan. 1931	Overeenk. tijdvak 1930	22/28 Juni 1931	Sedert 1 Jan. 1931	Overeenk. tijdvak 1930	1931	1930
Tarwe	26.272	604.495	649.079	—	9.515	25.764	614.010	674.843
Rogge	10.502	173.286	220.801	—	105	24.440	173.391	245.241
Boekweit	683	12.319	7.790	—	145	1.467	12.464	9.257
Maïs	1.582	516.851	479.824	8.288	126.534	84.806	643.385	564.630
Gerst	11.695	311.718	238.574	—	21.615	20.150	333.333	258.724
Haver	3.533	146.680	105.902	—	1.410	2.812	148.090	108.714
Lijnzaad	446	110.295	40.142	1.859	268.234	147.020	378.529	187.162
Lijnkoek	3.527	45.645	85.493	—	204	—	45.849	85.493
Tarwemeel	3.684	60.420	64.081	454	18.200	18.408	78.620	82.489
Andere meelsoorten	1.098	23.248	10.229	76	7.750	—	30.998	10.229

van meening, dat het aanbod van buitenlandsche tarwe ruim voldoende zal zijn om in de behoefte te voorzien. Bovendien wijzen berichten uit Rusland er op, dat van daar weder een ruim aanbod aan de markt zal worden gebracht. De bebouwde oppervlakte in Rusland is dit jaar weder uitgebreid en de Russen zijn reeds begonnen met het bevrachten van scheepsruimte om in het nieuwe seizoen in de Zuid-Russische havens te laden. Over de vooruitzichten van den oogst in Rusland komen weinig berichten binnen, doch uit het feit, dat Rusland booten bevracht en ook reeds met tarwe van den nieuwen oogst aan de markt is, mag men afleiden, dat die vooruitzichten niet slecht zijn.

De prijzen voor rogge hebben in de afgelopen week slechts weinig veranderingen ondergaan en de zaken waren van beperkten omvang. Restanten disponibile Russische rogge worden geregeld opgeruimd en in Noord-Amerikaanse rogge komen ook geregelde kleinere zaken tot stand. De termijnmarkt voor rogge te Chicago is evenals te Winnipeg op de meeste dagen die voor tarwe gevolgd. Het slot voor den Juli-termijn was te Chicago $\frac{3}{4}$ dollarcenten en te Winnipeg $\frac{3}{4}$ dollarcenten per 60 lbs. lager. De vooruitzichten in Europa zijn niet onverdeeld gunstig, vooral in Tsjecho-Slowakije en in Hongarije, waar het gewas te lijden heeft gehad van groote droogte en warmte. In Duitschland zijn de vooruitzichten goed, doch wordt een kleinere opbrengst verwacht tengevolge van de inkrimping van de bebouwde oppervlakte.

Evenals voor andere graansoorten is ook maïs op den 22sten Juni na bekendmaking der moratorium-voorstellen vaster gestemd geworden met levendige vraag, nadat daarvoor een flauwe stemming heerschte met weinig kooplust. Tot stijgende prijzen kwamen op dien Maandag groote zaken tot stand, doch de termijnmarkten in Zuid-Amerika waren teleurstellend en het slot was slechts zeer weinig hooger dan den vorigen dag. Daarna zijn zij zelfs gedaald en slechts op enkele dagen sloten de termijnmarkten iets hooger. Vergeleken bij een week geleden was het slot op Zaterdag te Buenos Aires 6 centavos en te Rosario 7 centavos lager dan op den daaraan voorafgaanden Maandag. Gisteren waren de markten in Zuid-Amerika gesloten. De prijzen voor maïs cif. Europa zijn in het begin der afgelopen week weder enkele guldens gedaald onder het hoogst bereikte punt. Sedert is wel weer eenige verbetering ingetreden, gedeeltelijk tengevolge van de verbetering van den pesokoers en de vastere vrachtenmarkt, doch het hoogste punt is niet weder bereikt. De omzetten waren vooral in de tweede helft der week teleurstellend. De consumptievraag was slecht en over het algemeen nemen zoowel in Nederland als ook in andere landen koopers een afwachtende houding aan in verband met de groote verschepingen, welke gedurende de laatste 3 weken uit Argentinië hebben plaats gevonden. Deze waren van zeer grooten omvang, zoodat de stoomende voorraad uit Argentinië op het oogenblik meer dan 1 miljoen ton groot is. Het zal te bezien staan, of de consumptie in staat zal zijn de daaruit te verwachten groote aankomsten, vooral in de tweede helft van Juli, op te nemen. Tot de vastere stemming voor maïs werkte mede het besluit van het Duitsche maïsmonopolie om den prijs voor maïs belangrijk te verlagen. De vraag in Duitschland is daardoor wel levendiger geworden, doch niet in die mate als men had verwacht en Duitschland heeft de verhoogde prijzen niet betaald.

Gerst blijft schaarsch aangeboden. Van den Donau worden nog enkele stoomende partijen aangeboden, uit Argentinië bestaat ook beperkt aanbod en in hoofdzaak moet in de behoefte aan gerst voorzien worden door Canada. In deze laatste twee soorten komen geregeld zaken tot stand tot prijzen, welke in den loop der week verhoogingen hebben ondergaan, terwijl ook het aanbod van dien kant niet overmatig is. De termijnmarkt voor gerst te Winnipeg is,

na iets te zijn gedaald, weder geregeld opgelopen en sloot nagenoeg onveranderd, vergeleken bij een week geleden.

Geregeld kwamen zaken tot stand in Plata-haver, waarvoor goede vraag bestond. In Canadeesche haver is het aanbod slechts klein en werden beperkte zaken gedaan tot de vraagprijzen vrij sterk werden verhoogd. De prijzen te Winnipeg zijn vooral gedurende de laatste dagen gestegen en het slot was $1\frac{1}{2}$ dollarcenten per 32 lbs. hooger dan een week geleden. De tweede hand is geneigd lager af te geven dan de Amerikaansche eerste hand. In Russische haver worden eenige partijen stoomende haver aangeboden, waarvoor matige vraag bestaat en welke geregeld door de consumptie werd gekocht.

SUIKER.

De afgelopen week stond in het teeken van President Hoover's Moratorium-voorstel. Het hierdoor terugkerende vertrouwen liet niet na zijn invloed ook op de verschillende suikermarkten uit te oefenen.

In Amerika bleven raffinadeurs gretige koopers. Belangrijke kwantiteiten ruwsuiker werden tot olopende prijzen tot 1.40 d.c. c. & fr. basis Cubasuiker uit de markt genomen. De New-Yorksche termijnmarkt was over het algemeen vast gestemd. De slotnoteringen luiden: Juli 1.30; Sept. 1.33; Oct. 1.37; Dec. 1.42 en Jan. 1.43, terwijl de laatste notering voor Spot Centr. 3.40 was.

De ontvangsten in de Atlantische havens der Ver. Staten bedroegen deze week 23.000 tons, de versmeltingen 54.000 tons tegen 58.800 verleden jaar en de voorraden 295.000 tons tegen 464.200 tons.

De laatste Cuba-statistiek is als volgt:

	1931 tons	1930 tons	1929 tons
Productie	3.122.000	4.660.000	5.156.315
Voorraad overgebr. per 1/1	1.410.000	321.000	193.000
Consumptie	65.000	50.000	72.315
Weekontv. afscheephavens	20.072	32.476	50.278
Totaal sedert 1/1 N. Oogst.	1.450.559	2.812.602	4.057.239
Weekexport	41.173	40.647	66.318
Totaal sedert 1/1	948.182	1.472.902	2.685.922
Voorraad afscheephavens	1.641.904	1.650.910	1.372.635
„ binnenland	1.876.914	1.797.398	1.026.761
Aantal werkende fabrieken	1	3	—

In Engeland was meerdere belangstelling voor ruwsuiker te bespeuren. Zaken van grooten omvang bleven echter nog uit. Eenige partijen basis 96 pCt. werden tot Sh. 6/4½ a Sh. 6/6 verkocht. Na een vaste opening schommelden de noteringen op de Londensche termijnmarkt slechts fractioneel. De slotnoteringen luiden als volgt: Aug. Sh. 6/6; Dec. Sh. 6/9¼; Mrt. Sh. 6/11½ en Mei 7/1¼, riet-suiker basis 96° cif.

	1931 tons	1930 tons	1929 tons
Duitschland 1/6	1.374.000	938.000	824.000
Tsjecho-Slowakije 1/6	565.000	356.000	320.000
Frankrijk 1/6	584.000	450.000	349.000
Nederland 1/5	261.000	211.000	213.000
België 1/5	136.000	146.000	160.000
Hongarije 1/5	98.000	74.000	67.000
Polen 1/6	356.000	297.000	218.000
Engeland 1/6 Geimp. suiker	229.000	249.000	256.000
„ 1/6 Binnenl. „	32.000	29.000	21.000
Europa	3.635.000	2.750.000	2.428.000
Ver. Staten alle havens 30/5	603.000	784.000	929.000
Cubaansche havens 30/5	1.696.000	1.700.000	1.440.000
Cuba binnenland 30/5	1.880.000	1.885.000	1.185.000

Totaal 7.814.000 7.119.000 5.982.000

Op Java kon tegen het einde der week de V.I.S.P. ruim

op berichten van koud weder (enkele meldden zelfs vorst) in Brazilië en de offertes van Santos zoowel als van Rio waren, voor zoover zij niet geheel teruggetrokken werden, weder meestal 1/- hooger.

De termijnmarkten waren in navolging van Brazilië eerst iets gemakkelijker, doch daarna niet onbelangrijk vaster. Bij herhaling bleek, dat de markt te New-York weder als in vroeger tijden, door aankopen voor Braziliaansche rekening werd gesteund.

Volgens bericht, per post uit Santos ontvangen, zouden de planters voorgesteld hebben om de tax van 3/- per baal, die zij tot nu toe aan de bank van den Staat Sao Paulo hebben te betalen, in de toekomst door den exporteur te laten betalen, waardoor het uitvoerrecht dan van 10/- op 13/- per baal zou komen. Officieel werd intusschen reeds kennis gegeven, dat voor alle koffie, verhandeld tusschen 11 Februari en 27 April voor verschepping na 1 Juli, 3/- extra uitvoerrecht moet worden betaald of anders 20 % belasting in natura.

De Uitvoerende Raad maakte deze week bekend, dat weder 19000 balen koffie waren vernietigd, waardoor de gezamenlijke hoeveelheid van het deze maand vernietigde geklommen was tot 42.000 balen. De Brazilian Review meldt, dat besloten is Rio-koffie in het vervolg te vernietigen door overboord-werping buiten de haven van Rio, daar gebleken is, dat verbranding, zooals te Santos geschiedt, te langzaam gaat. In Santos konden tot nu toe hoogstens 3000 balen per dag verbrand worden, doch door het werpen in zee zouden 40.000 balen per week kunnen worden vernietigd. Dat aan het vernietigingsplan groote moeilijkheden vastzitten, wordt dus reeds toegegeven, doch zelfs een hoeveelheid van 40.000 balen per week, levert nog slechts ruim 2.000.000 balen per jaar, terwijl de overproductie, die er reeds is tezamen met die, welke uit den grooten oogst van 1931/32 bovendien nog verwacht wordt, in de tientallen miljoenen loopt. Het is dan ook volkomen begrijpelijk, dat er bij wordt gemeld, dat de Raad verder zal onderzoeken of het mogelijk is, ordinaire koffie te gebruiken bij de vervaardiging van cellulose en potasch en ook bij die van biketten voor den spoorweg.

De wisselkoers in Brazilië liep aanvankelijk van 37/8 d. per Milreis terug tot 3 3/4 en steeg daarna weder tot 37/8. Volgens Amerikaansche dagbladen zou de Regeering der Vereenigde Staten in overweging genomen hebben om Brazilië met een leëning ter hulp te komen. In hoever de vas-

tere wisselkoers aan deze berichten moet worden toegeschreven, valt hier niet te beoordeelen.

De Rio Centro de Café raamt de hoeveelheid koffie, uit den oogst 1931/32 uit te voeren over de haven van Rio, op 2 3/4 miljoen balen. Dit cijfer lijkt bij den zeer goeden stand van den nieuwen oogst wel buitengewoon laag, vooral wanneer in aanmerking genomen wordt, dat in de eerste 11 maanden van het oogstjaar 1930/31 uit dezelfde haven reeds meer dan 4 miljoen balen werden uitgevoerd.

Uit Bahia werd bericht, dat de kwaliteit van den nieuwen oogst beter zal zijn dan die van den vorigen, doch dat de opbrengst tamelijk klein zal zijn. Men sprak van 250.000 balen.

De prijzen van gewoon goed beschreven Superior Santos op prompte verschepping zijn thans 45/- à 46/6 per cwt. en van dito Prime 47/- à 48/6, terwijl zij van Rio type New-York 7 met beschrijving, prompte verschepping, bedragen 33/9 à 34/6.

Nederlandsch-Indië is voor Palembang Robusta eer iets vaster, doch voor de andere ongewasschen Sumatra-soorten en ook voor de gewasschen Robusta onveranderd. De noteeringen in de eerste hand zijn op het oogenblik:

Palembang Robusta, Juli-verschepping, 17 1/2 ct.; Benkoelen Robusta, Juli-verschepping, 18 ct.; Mandheling Robusta, Juli-verschepping, 19 1/2 ct.; W.I.B. f.a.q. Robusta, Juli-verschepping, 25 ct., alles per 1/2 K.G., cif, uitgeleverd gewicht, netto contant.

Aan de Rotterdamse termijnmarkt liepen de noteeringen aanvankelijk 3/8 ct. per 1/2 K.G. terug om daarna weder 3/4 à 7/8 ct. te stijgen.

In loco viel over den afzet nog steeds niet te roemen. De officieele noteering van Superior Santos bleef onveranderd 29 ct. per 1/2 K.G., doch die van Robusta werd verhoogd van 26 op 27 ct.

De slot-noteeringen te New-York van het aldaar geldende gemengd contract (basis Rio No. 7) waren:

	Sept.	Dec.	Mrt.	Mei
29 Juni	\$ 6.40	\$ 6.62	\$ 6.70	\$ 6.77
22 Juni	„ 6.32	„ 6.48	„ 6.52	„ 6.56
15 Juni	„ 6.59	„ 6.76	„ 6.79	„ 6.81
8 Juni	„ 6.20	„ 6.30	„ 6.36	„ 6.38

Rotterdam, 30 Juni 1931.

AN GROOTHANDELSPRIJZEN¹⁾

METALEN				TEXTIELGOEDEREN				DIVERSEN			
ZILVER cash Londen per Standard Gunce	IJZER Cleveland Foundry No. 3 f.o.b. Middlebrough per Eng. ton	KOPER Standaard Locoprijzen Londen per Eng. ton	TIN locoprijzen Londen per Eng. ton	LOOD Locoprijzen Londen per Eng. ton	KATOEN Middling locoprijzen New-York per lb.	WOL gekamde Australische, Merino, 64's Av. loco Bradford per lb.	WOL gekamde Australische, Crossbred Colo- nial Carded, 50's Av. loco Bradford per lb.	KOE- HUIDEN Gaaf, open kop 57-61 pnd.	KALK- SALPETER Gld. per 100 KG. netto		
pence	Sh.	£	£	£	\$ cts.	pence	pence	fl.	fl.		
32 1/8	100,0	100,0	261.17/6	36.8/6	100,0	23,25	100,0	29,50	12,—		
28 1/16	89,3	118,5	58.11/-	31.1/6	111,1	17,55	75,5	47,25	82,0		
26 3/4	83,3	73,-	55.14/-	29.0.4/-	110,8	24,4-	66,4	48,50	11,61		
26 1/16	81,1	66,-	63.16/-	22.7.5/-	86,8	21,1-	57,8	51,50	11,48		
24 7/16	76,2	70/6	75.14/-	203.15/6	77,8	23,5-	63,8	39,50	9,57		
17 1/16	55,4	67,-	54.13/-	142.5/-	54,3	18,1/6	49,6	26,75	10,60		
26 1/4	81,8	66,-	75.10/-	222.7/-	84,9	22,2-	60,7	46,75	9,84		
25 7/8	80,7	66/6	78.-/6	222.11/-	85,0	23,2/6	63,5	44,25	11,70		
26	81,0	67,-	89.8/-	221.0/-	84,4	25,8/6	69,7	44,00	11,70		
25 3/4	80,2	68,-	82.17/6	207.5/6	79,2	24.16/-	68,0	43,25	9,75		
25 1/16	78,1	69/6	75.4/-	121.2	75,3	23.19/-	65,8	41,50	11,70		
24 1/4	75,6	71,-	74.11/-	200.5/-	76,5	23.14/-	65,1	40,00	9,75		
24 1/16	75,7	72/6	72.12/6	209.5/6	79,9	22.16/-	62,6	38,75	9,18		
24 1/16	75,7	72/6	73.17/-	119.0	80,4	23.31/-	63,6	37,00	7,65		
23 1/16	73,9	72/6	74.19/-	120.7	78,4	23.11/-	64,7	34,25	9,39		
23 1/16	71,8	72/6	72.16/-	117.3	72,0	23.4/6	63,8	32,50	9,49		
22 1/16	70,7	72/6	70.5/-	113.2	69,5	21.13/-	59,4	34,25	8,70		
22 1/4	69,3	72/6	68.6/6	110,1	68,3	21.9/6	59,0	31,25	9,90		
20 1/16	65,3	72/6	71.9/6	115,1	66,7	21.11/-	59,4	29,50	10,11		
20 1/8	62,6	72/6	71.12/6	115,4	66,5	21.4-	58,2	28,50	10,21		
19 1/8	59,5	70,-	68.19/6	111,1	65,4	18.16/-	51,6	26,25	8,51		
19 1/16	61,0	67/6	61.3/-	98,5	61,8	18.6/6	50,3	27,25	10,21		
18 1/16	59,0	67/6	53.9/-	86,1	55,4	17.16/-	48,9	28,75	8,51		
16 1/16	50,0	67/6	50.1/6	80,7	52,0	17.19/-	49,3	27,75	10,21		
16	49,9	67/6	48.2/-	77,5	51,5	18.31/-	49,8	27,00	8,51		
16 3/8	51,0	65,-	47.15/-	76,9	51,7	18.6/-	50,2	27,25	9,28		
16 1/16	52,0	63/6	46.6/-	74,6	50,5	17.18/-	49,1	27,00	9,39		
16 1/2	51,5	63/6 5	43.-/6	69,3	44,9	15.15/-	43,2	24,50	9,49		
15 5/8	51,9	63/6 6	46.8/6	74,8	43,5	15.18/6	43,7	24,00	8,08		
15 3/8	51,9	63/6 6	47.6/6	76,2	44,0	15.5/6	41,9	22,50	8,26		
13 7/8	43,2	60/6	45.7/6	73,1	44,4	14.-/6	38,5	21,25	10,11		
12 1/2	38,9	58/6	45.1/6	72,6	44,7	13.5/6	36,4	21,75	10,21		
13 1/16	41,8	58/6	45.1/6	72,6	46,6	13.3/6	35,2	20,50	10,21		
13 1/8	40,9	58/6	42.15/6	68,9	43,2	12.10/-	34,3	24,50	8,51		
12 1/16	40,3	58/6	39.6/6	63,4	40,0	11.10/6	31,6	23,50	10,21		
12 1/4	38,1	58/6	35.17/6	57,8	40,0	10.12/6	29,5	22,25 ¹¹⁾	8,51		
12 1/16	38,3	58/6	34.10/-	55,6	38,4	10.10/-	28,8	22,00 ¹²⁾	10,21		
12 1/8	38,3	58/6	34.10/-	55,6	39,2	11.-/6	30,2	21,50 ¹³⁾	8,51		
13 3/16	43,0	58/6	36.5/-	58,4	41,4	12.-/6	32,9	22,00 ¹⁴⁾	10,21		
13 3/4	42,8	40.10/-	65,2	118.10/-	45,2	13.12/6	37,4	22,00 ¹⁴⁾	8,51		

¹⁾ invoering van de huidige officieele noteeringswijze (Jan. 1928); vanaf 16 Dec. 1929 74/5 K.G. Hongaarsche; vanaf 26 Mei 1930 Z.-Russische. ²⁾ = Malting vóór de invoer. ³⁾ Noteering Schotland 59/6. ⁴⁾ 58/- 7) Juni ⁵⁾ 12; ⁶⁾ 19; ⁷⁾ 26; ⁸⁾ 4; ⁹⁾ 11; ¹⁰⁾ 18; ¹¹⁾ 25; ¹²⁾ 2; ¹³⁾ 23 Juni.

THEE.

Na de inzinking der laatste weken heeft de thee-markt in de afgelopen week, bij een kleiner aanbod, een betere stemming te zien gegeven. Er bestond veel meer kooplust, waardoor gewone en gewoon middenkwaliteiten vast in de markt lagen en ca. ¼ pence duurder werden verkocht.

Duurdere soorten hadden een onregelmatige markt en vooral in de Britsch-Indische veilingen werd veel opgehouden. Ceylon-theeën bleven in kwaliteit achteruit gaan, waardoor vooral de middenkwaliteiten zwak in de markt lagen en dikwijls lager liepen.

Volgens berichten van de Vereeniging voor de Thee-cultuur in Ned.-Indië bedroeg de thee-uitvoer van Ceylon gedurende de maand Mei 1931: 26.611.000 lbs. tegen 25.074.000 lbs. in 1930. Gedurende de periode Januari-Mei 1931 bedroeg de uitvoer in totaal 112.612.000 lbs. (vorig jaar 108.312.000 lbs.).

Noordelijk-Britsch-Indië exporteerde in Mei 1931 5.514.000 lbs. (vorig jaar 5.963.000 lbs.). In de maanden April/Mei werden in totaal uitgevoerd 7.784.000 lbs. (vorig jaar 11.539.000 lbs.).

De Board of Trade publiceerde de volgende gegevens omtrent aanvoer en uitvoer van thee in Groot-Brittannië en N.-Jerland. In Mei 1931 werden aangevoerd 25.3 miljoen lbs. (v.j. 29.6 miljoen lbs.) en uitgevoerd 5.9 miljoen lbs. (v.j. 8 miljoen lbs.). Gedurende Januari/Mei werden in 1931 aangevoerd 178.4 miljoen lbs. (v.j. 178.9 miljoen lbs.), terwijl werden uitgevoerd 36.1 miljoen lbs. (v.j. 37.4 miljoen lbs.).

Amsterdam, 29 Juni 1931.

STEENKOLEN.

De allesbeheersende vraag van het oogenblik op de kolenmarkt is: Zal er in Engeland een staking komen? Gehoopt wordt, dat de mijnwerkers gezamenlijk met de eigenaars bij de regeering zullen aandringen op het nemen van een wettelijke maatregel, waardoor voor geruimen tijd de 7½-urige werkdag bestendig blijft. Dit laatste zou meebrengen, dat de patroons zich verbinden gedurende de nieuwe legislatieve periode of op zijn minst gedurende een jaar geen loonreducties door te voeren.

In Westfalen is de uitspraak van de arbiters in het loon-

conflict door den Rijksminister van Arbeid bindend verklaard en daarmee is de strijd weder voor een oogenblik van de baan. Het Rijsch—Westfaalse kolensyndicaat is voor 10 jaar vernieuwd geworden.

De prijzen zijn:

Northumberland Ongezeefde	f	9.15
Durham Ongezeefde	„	9.75
Cardiff 2/3 large 1/3 smalls	„	12.—
Schotsche Gezeefde (Prime Lothians)	„	8.75
Yorkshire gewasschen Singles	„	9.75
Westfaalse Veförder	„	10.60
„ Vlamstukken I	„	11.75
„ Smeenootjes	„	11.50
„ Gasvlamförder	„	11.—
„ Gietcokes	„	14.—
Hollandsche Eierbriketten	„	12.40

alles per ton van 1.000 KG. franco station Rotterdam/Amsterdam.

Ongezeefde bunkercolen f.o.b. Rotterdam/Amsterdam f 10.—

Markt onzeker.

30 Juni 1931.

IJZER.

De zwakke tendens van de exportmarkt voor ruwijzer, welke veertien dagen geleden geconstateerd werd, houdt aan. Lux 3 wordt thans in Schotland tegen 51/6—52/- fot. Grangemouth aangeboden. Ook de Cleveland-producenten offeren in Schotland tegen sterk verlaagde prijzen. Het is hun thans inderdaad gelukt weer eenige orders te boeken. In het Tees-district, waar zij de officiële prijs van 58/6 fot. furnace handhaven, worden zij door producenten uit de Midlands en van het vasteland bestookt.

Na een vrij scherpe baisse in de vorige week heeft de staalmarkt zich thans eenigszins hersteld. De prijs van staafijzer is momenteel weer 68/- fob. Antwerpen.

Vervolg STATISTISCH OVERZICHT VAN GROOTHANDELSPRIJZEN.

	DIVERSEN		KOLONIALE PRODUCTEN						INDEXCIJFERS							
	VURENHOUT basis 7" f.o.b. Zweden/ Finland	RUBBER ¹⁾ Standaard Ribbed Smoked Sheets loco Londen per lb.	SUIKER Witte kristal- suiker loco R'dam/A'dam. per 100 K.G.	KOFFIE Robusta Locoprijzen Rotterdam per ½ K.G.	THEE Aff. N.-I. thee v. A'dam gem. pr. Java- en Suma- trathee p. ½ K.G.	COPRA Ned.-Ind. f.m.s. per 100 K.G. Amsterdam	Bruto- gewicht v. d. buit. handel Nederland 1925 = 100		Centr. Bureau v.d. Stat. herleid van 1913 = 100 1925 = 100	The Economist herleid van 1927 = 100. 1925 = 100						
							In- voer	Uit- voer								
1925	159,75	100	2/11,625	100,0	18,75	100,0	61,375	100,0	84,5	100,0	35,875	100,0	100	100	100,0	100,0
1926	153,50	96,1	2/-	67,4	17,50	93,3	55,375	90,2	94,25	111,5	34,—	94,8	112	128	93,2	92,9
1927	160,50	100,5	1/6,375	51,6	19,125	102,0	46,875	76,4	82,75	97,9	32,625	90,9	113	116	95,4	89,5
1928	151,50	94,8	-10,75	30,2	15,85	84,5	49,625	80,9	75,25	89,1	31,875	88,9	118	128	96,4	87,6
1929	146,00	91,4	-10,25	28,8	13,—	69,3	50,75	82,7	69,25	82,0	27,375	76,3	122	132	91,6	82,6
1930	141,50	88,6	-15,875	16,5	9,60	51,2	32	52,1	60,75	71,8	22,625	63,1	124	135	75,5	69,4
Jan. 1929	152,50	95,5	-9,875	27,9	13,775	73,5	53,125	86,6	77,25	91,4	29,—	80,8	111	119	94,2	84,6
Febr. "	150,00	93,9	1/-	33,7	13,375	71,3	54	88,0	74,25	87,9	28,625	79,8	75	83	94,2	85,4
Maart "	147,50	92,3	1/0,125	34,0	13,50	72,0	54	88,0	72,75	86,1	27,625	77,0	82	111	94,8	85,8
April "	147,50	92,3	-10,5	29,5	13,375	71,3	54	88,0	74,25	87,9	26,75	74,6	110	142	92,9	83,9
Mei "	145,00	90,8	-10,875	30,5	12,25	65,3	54	88,0	73,50	87,0	25,875	72,1	135	144	91,6	81,7
Juni "	147,50	92,3	-10,625	29,8	12,00	64,0	54	88,0	69,50	82,2	24,875	69,3	137	134	91,0	81,9
Juli "	145,00	90,8	-11	30,9	13,425	71,6	54	88,0	68,50	81,1	27,50	76,7	144	147	91,0	83,7
Aug. "	145,00	90,8	-10,5	29,5	13,00	69,3	53,50	87,2	64	75,6	27,25	76,0	151	149	91,6	83,6
Sept. "	145,00	90,8	-10,125	28,4	13,475	71,9	51,75	84,3	64	75,6	28,25	78,7	135	144	91,0	82,0
Oct. "	142,50	89,2	-9,625	27,0	13,30	70,9	48,50	79,0	66	78,1	27,50	76,7	137	146	90,3	80,5
Nov. "	142,50	89,2	-8,125	22,8	12,50	66,7	41,75	68,0	66,50	78,7	27,25	76,0	128	143	88,4	78,8
Dec. "	142,50	89,2	-8	22,5	12,075	64,4	36,75	59,9	60,75	71,8	27,125	75,6	123	125	87,1	78,8
Jan. 1930	147,50	92,3	-7,375	20,7	11,675	62,3	35	57,0	60,50	71,6	26,875	74,9	128	136	84,5	76,9
Febr. "	147,50	92,3	-8	22,5	11,40	60,8	35	57,0	58,25	68,9	26,375	73,5	112	126	81,3	75,2
Maart "	147,50	92,3	-7,625	21,4	10,70	57,1	35	57,0	62,25	73,7	25,25	70,4	125	131	78,7	74,2
April "	147,50	92,3	-7,375	20,7	10,55	56,3	35	57,0	59,50	70,4	26,125	72,8	115	127	78,7	72,8
Mei "	145,00	90,8	-6,875	19,3	9,80	52,3	34,75	56,6	58	68,6	25,0	71,1	132	132	76,1	72,0
Juni "	145,00	90,8	-6,125	17,2	9,775	52,1	33	53,8	58	68,6	22,875	63,8	131	133	76,1	70,4
Juli "	142,50	89,2	-5,625	15,8	9,275	49,5	31,50	51,3	55,50	65,7	21,75	60,6	138	141	74,2	69,3
Aug. "	142,50	89,2	-4,875	13,8	8,50	45,3	29,50	48,1	55,25	65,4	20,—	55,7	129	145	73,5	67,9
Sept. "	140,00	87,6	-4,125	11,6	7,975	42,5	28,25	46,0	59,50	70,4	19,25	53,7	122	126	72,3	65,4
Oct. "	132,50	82,9	-4	11,2	8,625	46,0	29	47,3	66,50	78,7	18,75	52,3	128	152	71,6	64,6
Nov. "	130,00	81,4	-4,375	12,3	8,75	46,7	29	47,3	68,25	80,8	19,375	54,0	121	139	71,0	63,3
Dec. "	130,00	81,4	-4,375	12,3	8,20	43,7	29	47,3	66,75	79,0	19,—	53,0	105	129	69,0	61,3
Jan. 1931	125,00	78,2	-4,25	11,9	8,20	43,7	28	45,6	66,25	78,4	18,25	50,9	121	132	67,7	59,2
Febr. "	125,00	78,2	-3,875	10,9	8,20	43,7	26,25	42,8	53	62,7	18,125	50,7	96	121	67,1	59,4
Maart "	125,00	78,2	-3,75	10,5	8,30	44,3	25,50	41,5	45	53,3	18,625	51,9	107	140	66,5	59,1
April "	125,00	78,2	-3,125	8,8	8,575	45,7	24,75	40,3	43	50,9	17,50	48,8	110	138	65,8	58,4
Mei "	125,00	78,2	-3,125	8,8	8,50	45,3	25	40,7	40,25	47,6	15,375	42,9	114	111	65,8	56,8
1 Juni "	110,00	68,9	-13,0625	8,6	8,25	44,0	25	40,7	42,50	50,3	13,50	37,6				
8 "	110,00	68,9	-13,0625	8,6	8,50	45,3	25	40,7			13,25	36,9				
15 "	110,00	68,9	-13	8,4	8,625	46,0	26	42,4			14,125	39,4				
22 "	110,00	68,9	-13,1875	8,9	8,75	46,7	26	42,4			14,25	39,7				
29 "	110,00	68,9	-13,3125	9,0	8,75	46,7	27	44,0			15,625	43,6				

1) Jaar- en maandgem. afger. op ¼ pence. 2) 4 Juni. 3) 18 Juni.